

ELLEN OG ELLEN

I Liberia holder FN-chef Ellen Margrethe Løj sammen på freden, mens præsident Ellen Johnson Sirleaf kæmper mod korrup-tion og fattigdom.

TEMA side 4 og 9.

ER GENSPLEJSNING VÆRRE END SULT?

I en verden med flere og flere munde at mætte er det umoralsk at nægte u-landene gensplejset mad, skriver landbrugsøkonom Per Pinstrup-Andersen

Side 10-11.

ud>ikling

Februar/marts nr. 1/2010

NYHEDER OG DEBAT OM
UDVIKLINGSSAMARBEJDE

TEMA

LIBERIA

LIGESTILLINGENS LAND?

Kvinder spiller hovedrollerne i Liberias kamp mod ekstrem fattigdom – syv år efter afslutningen på 14 års borgerkrig, som lagde den vestafrikanske republik i ruiner. Danida støtter genopbygningen med 110 millioner kroner til kvindelige bønder og øget beskæftigelse og uddannelse for kvinder. Dansk Flygtningehjælp har givet såsæd og landbrugsredskaber til 34-årige Regina Nemah (billedet) og andre af landets kvinder. *Udvikling* har besøgt en skrøbelig nation – fra ministerielle mødelokaler i Monrovia til lerhytterne i landsbyerne.

Læs 12-siders Liberia-tema midt i bladet.

SØREN PIND (V)
NY UDVIKLINGS-
MINISTER
SIDE 3

PRIS FOR KRIKISK U-LANDSJOURNALISTIK

timbuktu FONDEN GLOBAL JOURNALISTIK OG OPLYSNING

Timbuktu Fonden uddeler i samarbejde med Nairobi-klubben en pris for kritisk u-landsjournalistik. Prisen er på 100.000 kr. Den gives til en journalist eller et kritisk journalistisk projekt med udviklings- og samfundsrelevans. Prisen belønner et journalistisk kvalitetsprojekt, og hensigten er samtidig at bidrage til finansiering af tilsvarende fremadrettet projekt. Prisen kan ikke søges, men alle kan indstille kandidater. Fristen for indstillinger er 1. april 2010. Send max. én A4-side.

Kriterier for vurderingen af indstillinger

- Kritisk/undersøgende u-landsjournalistik.
- Fokus på u-lande i bred forstand.
- Relation til Danmark eller Vesten/EU.
- Grundig research/forarbejde.

Der stilles ingen formelle betingelser til det medieprodukt, der udløser prisen, men man vil se positivt på projekter, der formidler på flere medieplatforme. [Læs mere på www.timbuktufonden.dk](http://www.timbuktufonden.dk)

SEND INDSTILLING ELEKTRONISK ELLER PR. POST TIL:
as@dca.dk eller TIMBUKTU FONDEN c/o Folkekirkens Nødhjælp,
Nørregade 15, 1165 København K, att. Anni Skov

Danidas Oplysningsbevilling 2010

Ansøgningsfrist for 2. fordelingsrunde vedrørende **oplysningsprojekter** og **U-lands-tv-puljen** er 1. marts 2010.

Ansøgningsfrist for 2. fordelingsrunde vedrørende **rejsestipendier** og **omvendte rejsestipendier** er 15. marts 2010.

Ansøgningsfrist for **U-lands-tv-puljens** 3. fordelingsrunde er 3. maj 2010.

Ansøgningerne indsendes online på www.oplysningsbevillingen.dk

Der gives ikke støtte til oplysningsprojekter eller tv-dokumentarer, der vurderes at vedrøre egen uddannelse, herunder specialeskrivning, udarbejdelse af hovedopgave, studieafslutningsprojekter, o. lign.

Ansøgere, der har fået udbetalt et rejsestipendium fra Danidas Oplysningsbevilling det foregående år, kan ikke søge om tilskud ved tildelingen af årets rejsestipendier.

Studerende på SU-berettigede, mellemlange eller lange videregående uddannelser i et praktikforløb af mindst seks måneders varighed kan søge et rejsestipendium, forudsat at praktikforløbet er en integreret del af uddannelsen og vedkommende kan få en publiceringsaftale med et relevant medie.

ud>ikling

Danida

Udgives af Danida, Udenrigsministeriet

Asiatisk Plads 2, 1448 København K

Telefon 3392 0000, fax 3392 0710

36. årgang. Udkommer otte gange om året. Trykplag: 10.300

ISBN nr. 978-87-7087-279-9 (print)

ISBN nr. 978-87-7087-280-5 (elektr.)

ISSN nr. 0106-0570

Abonnement

Udebliver avisen eller har du adresseændringer eller til-/framelding af abonnement (gratis):

www.udvikling.dk eller kontakt Rosendahls-Schultz Distribution på

telefon 4322 7300, distribution@rosendahls-schultzgrafisk.dk.

Redaktion

avisenudvikling@um.dk

Redaktør: Stefan Katić (sk) 3392 0709

Journalist: Mads Rasmussen Mariegaard (mm) 3392 0052

Journalistpraktikant: Karina Schultz (ks) 3392 0066

Ansvarshavende iflg. Medieansvarsloven: Kontorchef Eva Egesborg Hansen (PDK)

Korrektur: Flemming Axmark

Redaktionen afsluttet den 19. februar 2010.

Annoncesalg og markedsføring: avisenudvikling@um.dk

Tryk: Skive Folkeblad. Trykt på svanemærket papir med miljøvenlige farver.

Layout: Og Jensen

www.udvikling.dk. Her findes blandt andet tidligere numre, artikelbibliotek, blogs og link til *Udviklings* Facebook-side.

Tidligere numre på tryk kan rekvireres fra www.danida-publikationer.dk

Artikler i *Udvikling* udtrykker ikke nødvendigvis Udenrigsministeriets synspunkter.

Forsiden: Regina Nemah, 34, i sit køkken i landsbyen Lugbei i det nordlige Liberia. Billedet blev taget i oktober 2009 under statsministerfrue Sólrún Løkke Rasmussens besøg, som fandt sted i anledning af Dansk Flygtningehjælps landsindsamling til flygtningekvinder i 2009. Foto: Claus Bjørn Larsen/Polfoto.

FACULTY OF HEALTH SCIENCES
UNIVERSITY OF COPENHAGEN

MASTER OF HIV & DIPLOMA SHORT COURSES

The University of Copenhagen has launched the first-ever Master's degree in HIV. This one-year flexible degree programme is for all those with a clinical, public health, or organisational management interest in HIV prevention, treatment and care.

Students are being accepted now for the 2010-2011 academic year, commencing in September.

Diploma short courses are also available in:

- HIV Epidemiology
- HIV Policy and Organisational Management
- HIV Treatment and Care
- HIV Virology

Information meeting:
Thursday the 25th of February 2010
16.30 - 17.30

University of Copenhagen, CHIP
The Panum Institute,
Building 21.1, Blegdamsvej 3b
2200 Copenhagen N, Denmark

For more information
www.mhiv.ku.dk or email:
masterofhiv@cphiv.dk

Klummen 'Nyt fra Styrelsen' udgår denne gang, men er tilbage i næste nummer.

SØREN PIND NY UDVIKLINGSMINISTER

Venstres udenrigsordfører, 40-årige Søren Pind, afløser Ulla Tørnæs og bliver overraskende ny udviklingsminister.

Af Mads Mariegaard

Juleaftensdag, da den politiske kommentar Troels Mylenberg i en Politiken-blog gættede

SØREN PIND

- Født 20. november 1969 i Herning
- Student, Bornholms Amtsgymnasium, 1988.
- Medlem af Københavns Borgerrepræsentation fra 1994.
- Cand.jur., Københavns Universitet, 1997.
- Borgmester for bygge- og teknikforvaltningen i Københavns Kommune 1998-2005.
- Folketingsmedlem for Venstre siden februar 2005.
- Medlem af blandt andet Folketingets Retsudvalg, Udenrigsudvalg og Forsvarsudvalg, Udenrigspolitisk Nævn og NATO's Parlamentariske Forsamling.

på Søren Pind som ny udviklingsminister, virkede det ikke som det mest sandsynlige bud – men 23. februar udnævnte statsminister Lars Løkke Rasmussen (V) sin 40-årige partifælle til posten.

– Det er overraskende, at Søren Pind kommer ind og bliver minister. Ikke fordi han ikke er dygtig, men han har haft ry for at være Venstres frække dreng, siger B.T.'s politiske kommentator Helle Ib til TV 2 News.

Søren Pind blev valgt til Folketinget i 2005. Inden da var han bygge- og teknikborgmester i København fra 1998 til 2005 – som den yngste borgmester i Danmark nogen sinde på daværende tidspunkt.

FN-topmøde og ny strategi

Blandt de vigtigste opgaver, Søren Pind overtager som udviklingsminister, er arbejdet med den nye strategi for dansk udviklingspolitik, som ventes klar i maj.

Desuden kommer Søren Pind, der tidligere har markeret sig som FN-kritiker, til at spille en central rolle i den danske ledelse af FN's store 2015 Mål-topmøde i New York i september.

Mellemfolkeligt Samvirke opfordrer i en pressemeddelelse den nye udviklingsminister

til at gå forrest i kampen mod fattigdom ved topmødet.

– Det bliver helt afgørende, om Danmark denne gang kan formå at stå i spidsen for en FN-proces, hvor alle verdens lande inddrages i beslutningsprocessen. Søren Pind gør klogt i at kigge tilbage på læren fra COP15, for verden har ikke råd til endnu en svips, formener Trine Pertou Mach, forkvinde for Mellemfolkeligt Samvirke.

Tørnæs: Øv-fornemmelse

Ulla Tørnæs (V), der nu forlader sit kontor på 6. sal i Udenrigsministeriet på Asiatisk Plads, er den længst siddende udviklingsminister i Danmarkshistorien. Hun fejrede femårs-jubilæum få dage inden rokadet.

Den afgående udviklingsminister, der var stærkt engageret i sit stofområde, siger til DR, at hun er ked af statsministerens beslutning:

– Hvis jeg ikke har den øv-fornemmelse, er det, fordi jeg ikke har udført mit arbejde godt nok. Jeg ville gerne have fortsat, fordi jeg var i gang med rigtig mange spændende ting, siger Ulla Tørnæs.

Venstre-kvinden får ikke nogen ny ministerpost i denne omgang, men siger til DR, at hun genopstiller ved næste valg til Folketinget.

40-årige Søren Pind (V) er ny udviklingsminister. Foto: Folketinget.

Den konservative partiformand, Lene Espersen, bliver ny udenrigsminister efter Per Stig Møller, der har beklædt posten siden VK-regeringen trådte til i 2001. Per Stig Møller overtager i stedet Kulturministeriet efter partifællen Carina Christensen.

Overdragelserne til Søren Pind og Lene Espersen fandt sted den 23. februar, efter redaktionens afslutning, i Udenrigsministeriet.

FREMTIDENS INDSAMLING ER DIGITAL

Jordskælvet på Haiti giver vind i sejlene hos nye internetportaler, hvor folk kan donere og selv indsamle penge. De spirende tiltag vækker lige dele begejstring og bekymring.

Af Michael Reiter

Snart er det farvel til indsamlingsbøssen – det er Kenneth Øhrberg og Line Hadsbjerg enige om. Såvel Dansk Røde Kors' fundraiserchef som medstifteren af det humanitære online-projekt *betterplace.org* var sidste måned vidne til, hvor godt internettet eger sig til at samle penge ind. Jorden under Haiti sitrede stadig, da der dannede sig en bred front af samlere og givere. Straks begyndte det at klinge i raslebøsserne – frem for alt de virtuelle.

– I forbindelse med Haiti gør vi, som de første i Danmark, brug af humanitær online-hjælp, hvor folk selv kan lave indsamlinger. Det er en fantastisk ting: Dansk Røde Kors har indtil nu samlet over tre millioner kroner ind online – til utroligt lave omkostninger, for eksempel i forhold til en tv-kampagne, fortæller Kenneth Øhrberg fra Dansk Røde Kors.

Hos *betterplace.org* er man mindst lige så begejstrede.

– I løbet af 2009 indsamlede vi godt en million euro (cirka 7,5 millioner kroner, red.). I januar i år har vi allerede indsamlet 750.000 euro (cirka 5,6 millioner kroner,

red.) – de fleste af dem til Haiti, siger Line Hadsbjerg.

Spontan velgørenhed

Online-hjælpen udvikler sig til et tilløbsstykke. Forklaringen ligger lige for: På de mange spirende portaler – med navne som *justgiving.com*, *firstgiving.com*, *networkforgood.org* og *helpdirect.org* – er potentielle givere kun et klik væk fra at hjælpe nødstedte. Det appellerer til spontan velgørenhed. Et tryk på knappen – og straks belønnes netsurferne med god samvittighed. Desuden kan de på mange portaler starte egne indsamlinger – og tilmed lade dem indgå i tidens populære sociale netværk – Facebook, Twitter, Myspace, etc.

– Vi udnytter netværkenes styrke – det vidt forgrenede online-fællesskab mellem venner, kollegaer i et firma, i sportsklubben eller en forening, forklarer Kenneth Øhrberg fra Dansk Røde Kors.

Ifølge ham er indsamlingen her en stærkere opfordring til at deltage end den traditionelle raslebøsse. For på portalerne kan man se, hvor mange i ens omgangskreds der allerede har doneret. Det har en medrivende social effekt.

– Og så skaber net-initiativet generelt et tættere bånd mellem et firma eller en person og et givent humanitært projekt, tilføjer Kenneth Øhrberg.

Start selv indsamling

Hos portaler som *betterplace.org* går udviklingen et skridt videre. Her kan brugere frit formidle eller selv starte humanitære projekter og oprette indsamlinger. Uanset om de tilhører organisationer – eller er rygsækturister,

der vil hjælpe det børnehjem, de kom forbi i Thailand.

– Det er nemt nok at give penge til Unicef, men der findes også mange fantastiske små projekter. Og dem formidler vi adgang til, forklarer Line Hadsbjerg.

Ved hjælp af et sindrigt bedømmelsessystem kaldet Web of Trust kan den potentielle giver selv vurdere, om initiativet fortjener et bidrag.

Brugere på nettet tager begejstret konceptet til sig.

– I kraft af internettet er det hele meget transparent. Gennem fotos, blogs og mails har du direkte kontakt til projekterne, forklarer Line Hadsbjerg.

Ifølge medstifteren af *betterplace.org* skyldes succesen dog især, at 100 procent af bidragene lander hos de nødlidende – og ikke i store organisationers pengeslugende maskinerier.

Michael Reiter er dansk/tysk freelancejournalist og bor i Berlin.

Tiden står på individualisering – også inden for indsamlinger!

ØDELÆGGER INDSAMLINGER **AFRIKAS IMAGE?**

Danmarks Indsamlingen i januar gav 130,6 millioner kroner til nødlidende i Afrika og Haiti – men skræmmer indsamlinger og nødhjælpskampagner investorer væk fra u-landene? Foto: Thorkild Amdi/Polfoto.

Indsamlingers og nødhjælpskampagners Afrika-billede skræmmer investorer væk fra kontinentet, mener eksperter. Der er behov for flere billeder af succesfulde afrikanere i smarte biler.

Af Peter G. H. Madsen

Den netop overståede Danmarks Indsamling viste endnu en gang, at danskerne er mere end villige til at spytte i kassen, når det handler om at hjælpe Afrikas fattige og nødlidende. 131 millioner kroner blev der indsamlet – et beløb, der i år deles med jordskælvsopfrene i Haiti – hvilket var ny rekord og 59 millioner kroner mere end i 2009.

Imidlertid kan Danmarks Indsamlingen ligesom talrige indsamlinger og nødhjælpskampagner før den kommer til at gøre mere skade end gavn. I kampen for at få folk til at åbne pengepungen risikerer nødhjælpsorganisationerne nemlig at cementere billedet af Afrika som et kontinent uden vækst eller fremtid, vurderer flere eksperter.

– Billederne af sult og konflikt kan måske vække sympati, men faren er, at de er med til at skabe en snæver og ensidig opfattelse af Afrika, der skræmmer vestlige investorer. Kontinentet kommer til at fremstå som fortabt. Og det image kan blive meget svært at ændre, siger direktør i britiske Truebranding, Melissa Davis, der i mange år har fulgt de afrikanske landes forsøg på at skabe et bedre image.

Frygten for indsamlingernes indvirkning på de afrikanske landes image er også udtalt i de afrikanske medier. Eksempelvis bragte et af de ældste og bedst sælgende afrikanske erhvervsmagasiner – African Business – for et par måneder siden en stor artikel om emnet. I artiklen satte direktøren for den hollandske

udviklingsbank FMO Ruurd Brouwer triumf på:

– Vi har behov for at slippe af med nødhjælpsorganisationernes billeder af Afrika og erstatte dem med billeder af succesfulde afrikanske bankfolk i deres Mercedes'er.

Afrika er sult og død

Dansk Industri (DI) bekræfter, at en stor del af de danske virksomheder har mere end svært ved at forbinde Afrika med gode investeringer, vækst og nye muligheder.

– Afrika er sult, død og pirateri i manges øjne. Det anses lidt ufortjent slet ikke som et kontinent, hvor man kan gøre forretninger, siger konsulent Marie Gad, der har ansvaret for det udviklingspolitiske område i DI.

Selv om hun ikke vil give indsamlinger og nødhjælpskampagner hele skylden for det forrejede billede af Afrika, så mener hun dog, at de til tider har været med til at skubbe udviklingen i den forkerte retning.

– For en nødhjælpsorganisation handler det om at indsamle mest muligt. Her kan stærke billeder af elendighed være et vigtigt og nødvendigt element, men det påvirker selvfølgelig den almindelige dansker, der tilfældigvis også er eksportchef eller direktør, siger Marie Gad.

– De får et billede af et kontinent befolket af stakler, som er fuldstændig uinteressante rent forretningsmæssigt.

Nøden skal vises

Løsningen er imidlertid ikke at droppe indsamlingerne helt, mener Melissa Davis fra Truebranding.

– Du bliver nødt til at sætte spot på de problemer, der er med aids, fattigdom og underernæring i visse dele af Afrika. Men det skal altså balanceres af et Afrika på vej frem, siger hun.

Melissa Davis anerkender samtidig, at indsamlingernes fokus på problemerne kan øge den generelle viden og interesse for Afrika og presse politikerne til handling. I dag er de fle-

ste imidlertid bevidste om de dystre sider af Afrika, hvorfor nødhjælpsorganisationerne bør være langt mere kreative i deres kamp for opmærksomhed og penge.

Flere danske nødhjælpsorganisationer er enige i, at det hele ikke må blive død og elendighed. Men når det er sagt, så mener kommunikationschef i Red Barnet Mogens Damgaard, der også er Danmarks Indsamlingens officielle talsmand, at det i sidste ende må være op til de afrikanske lande selv at sikre udenlandske investeringer.

– Vi er ikke et turist- eller erhvervsministe-

”

Investorerne får et billede af et kontinent befolket af stakler, som er fuldstændig uinteressante rent forretningsmæssigt.

Udviklingspolitisk konsulent Marie Gad, Dansk Industri.

rium. Vi er sat i verden for at hjælpe mennesker i nød og stille skarpt på de problemer, som der er i dele af Afrika, siger han.

Mogens Damgaard tilføjer, at han ikke mener, Danmarks Indsamlingen udstiller sult og død. Tværtimod er fokus – særligt på billedsiden – på stærke afrikanske kvinder og deres succes, mener han.

Er der højhuse i Nairobi?

Tidligere medlem af Danidas oplysningsudvalg Sune Bang, der i mange år har beskæftiget sig med humanitær kommunikation og i dag er direktør i Kommunikationsbureauet København, mener også, det efterhånden er længe siden, udsultede børn har spillet hovedrollen i indsamlingerne.

– De grumme billeder er blevet sorteret fra til fordel for mere positive og håbefulde kampagner. Tænk blot på 'Giv en ged'-kampag-

nen. Man fortæller simpelthen historien på en anden måde end tidligere, siger han.

Om det så er nok til at ændre danskernes syn på Afrika, er en helt anden ting.

– Vi kommer fra en situation, hvor Afrika er blevet positioneret som et ubehjælpeligt kontinent i mange år. Det ændres ikke fra den ene dag til den anden, siger Sune Bang.

Det skinner også igennem i de årlige internationale imagemålinger. Eksempelvis blev Nigeria i 2008 vurderet til at have det næst-dårligste image i verden – kun overgået af Iran – ifølge Anholt-Nation Brand Index. Og selv Sydafrika, der internationalt har høstet stor ros for sine imagekampagner, var placeret i den dårligste tredjedel.

Enkelte lande i Afrika har forsøgt at gribe fat om nældens rod og har via dyrt betalte reklamekampagner forsøgt at købe sig til et bedre image. Imidlertid er der ingen genveje, hvis man skal tro branding-guruen Simon Anholt, der blandt andet har opfundet Anholt-Nation Brand Index. Man kan ikke købe sig til et godt image. Det skal man gøre sig fortjent til.

Afrikas ukendte vækst

Spørgsmålet er dog, om de afrikanske lande overhovedet får anerkendelse for deres succeser. Kigger man eksempelvis på de senere års økonomiske vækst, så er der faktisk mange lande i Afrika, der har klaret sig væsentlig bedre end resten af verden. Det er bare ikke en historie, som står særlig stærkt i eksempelvis danskernes bevidsthed.

– Meget sigende overraskes danske erhvervsfolk, der kommer til Nairobi, ofte over, at der findes højhuse og en relativt veludviklet infrastruktur, fortæller udviklingskonsulent Marie Gad fra Dansk Industri.

– Det stemmer ikke overens med det billede af Afrika, de har fået ved at se fjernsyn og læse aviser, siger hun.

Peter G. H. Madsen er freelancejournalist og bor i Kairo.

Hjælpen strømmer til Haiti efter det kraftige jordskælv – den største naturkatastrofe, siden tsunamien ramte Asien i 2004. Indsatsen dengang fik ikke topkarakter. I dag er hjælpeorganisationerne blevet bedre til at koordinere indsatsen – mener de selv.

Af Ulrikke Moustgaard

Kort tid efter et kraftigt jordskælv 12. januar 2009 ramte Haiti og lagde store dele af hovedstaden Port-au-Prince og omegn i ruiner, strømmede medier, penge og nødhjælpsarbejdere til.

Men den haitianske præsident var skeptisk: Tak for hjælpen, men den virker ikke, lød det fra præsident Préval.

Donorerne var kommet ’med de bedste intentioner, men uden koordination’, sagde han.

Kritikken lød som et ekko fra fortiden. For netop manglen på koordination blandt de hundredvis af organisationer, NGO’er og donorer, der ville give en hånd, prægede indsatsen efter tsunamien i Sydøstasien i 2004, fastslog flere evalueringer siden. Konsekvensen var, i mange tilfælde, for dårlig eller helt forkert hjælp. Det skal retfærdigvis tilføjes, at evalueringer af tsunamien også roste den store og hurtige indsats på trods af vanskelige betingelser.

Men flere toneangivende organisationer, der både har erfaring med tsunamien og nu Haiti, er ikke enige med Préval.

– De problemer, vi oplevede under tsunamien, er blevet løst, siger Lisa Henry, katastrofechef i Folkekirkens Nødhjælp.

Anders Ladekarl, generalsekretær for Dansk Røde Kors, er enig. Han kom til Haiti fire dage efter katastrofen.

– Vi har lært meget om samarbejde, og det kan helt tydeligt mærkes, siger han.

Godt system, svær start

Det nye magiske ord er ’cluster’ – på dansk ’klynge’.

Cluster-metoden blev indført efter tsunami-kritikken af FN, der i international sammenhæng er ansvarlig for at koordinere nødhjælpsindsatsen. Metoden går ud på klar arbejdsdeling. FN samler aktører inden for bestemte områder – for eksempel sundhed eller børn – og leder og koordinerer nødhjælpsindsatsen gennem klyngerne. Allerede før katastrofen ramte, var beredskabet derfor på plads.

– De første aktører vidste, hvad de skulle gøre fra dag ét, uden at det krævede en masse møder, siger Anders Ladekarl.

Siden har systemet virket godt, mener mange. Paul Sherlock fra Oxfam, der leverer rent drikkevand og sanitet til Haiti, roser systemet på CNN:

– Hver eftermiddag klokken 15 holder Vandministeriet i Port-au-Prince et møde i de kontorer, der ikke er ødelagte. Alle vand- og sanitetsaktører tager så hen til mødet og koordinerer vores indsats.

KATASTROFEN I TAL

- Antal omkomne: 112.000 personer ifølge EU’s Kontor for Humanitær Bistand (ECHO); (217.000 personer ifølge Haitis regering.)
- Antal sårede: 200.000 ifølge Den Internationale Organisation for Migration (IOM), (300.000 ifølge Haitis regering og landets civilforsvar.)
- 1.237.000 hjemløse
- 468.000 personer har forladt Port-au-Prince
- FN’s appel om cirka tre milliarder kroner er nu dækket med 95 procent

Kilde: FN-statusrapport vedrørende situationen i Haiti.

‘TAK FOR HJÆLPEN – MEN DEN VIRKER IKKE’

Alligevel gik de første døgn på Haiti ikke smertefrit.

Læger Uden Grænser (MSF) var lige så frustrerede som den haitianske præsident. Mens tusinder af sårede og døende behøvede hjælp, blev fem MSF-fly med læger, felthospitaler og livsvigtige forsyninger nægtet tilladelse til at lande i lufthavnen i Port-au-Prince, fordi amerikanske militærfly havde førsteprioritet på landingsbanen. Det fik MSF’s daværende indsatsleder i Haiti til at kalde koordinationen af nødhjælpsindsatsen på Haiti for ikke-eksisterende og uden lederskab.

Nu, en måned senere, forklarer MSF det indledende kaos med, at katastrofen ramte alle brutalt.

– I de første tre dage var kontakten mellem de internationale aktører umulig. Mange af os fik vores huse og kontorer ødelagt, vi mistede en del af staben, der døde eller forsvandt, og man kunne ikke få telefonkontakt. Det var ikke nemt at reagere på de enorme behov umiddelbart efter katastrofen eller sætte NGO’er og aktører sammen for at koordinere aktiviteterne, siger Stefano Zannini, MSF’s nuværende indsatsleder i Haiti.

Ny situation

I Folkekirkens Nødhjælp har evalueringen af tsunami-indsatsen været obligatorisk læsning for alle, der beskæftiger sig med Haiti. Men der er forskel på de to katastrofer, understreger Lisa Henry.

– Vi har ikke tidligere oplevet, at en hovedstad blev ødelagt. Det umuliggjorde, at man kunne dirigere nødhjælpsindsatsen centralt fra hovedstaden, som man normalt ville gøre, men hele infrastrukturen var forsvundet.

Det inkluderer også mennesker. Nogle af dem, der i henhold til FN’s nye system skulle have stået klar til at yde den første kritiske indsats, forsvandt under ruinerne.

FN’s Verdensfødevareprogram (WFP) var blandt dem, der mistede mange folk. Før katastrofen havde WFP 216 folk i Haiti. Nu er 130 nye blevet ansat for at fylde hullerne.

”
De første aktører vidste, hvad de skulle gøre fra dag ét, uden at det krævede en masse møder.

Generalsekretær Anders Ladekarl, Dansk Røde Kors.

– Det her er den mest komplekse operation, vi nogensinde har haft. Vi er begyndt forfra, siger Erika Jørgensen, kommunikationschef i WFP Danmark.

Ja til bæredygtighed

De lokale resurser er alfa omega. Det viste en uafhængig, dansk-støttet evaluering af tsunami-indsatsen (læs *Udvikling* 6/2009 side 5). Her fremgik det, at de steder, der havde klarer sig bedst, var dér, hvor lokale aktører blev inddraget. Desværre var det langt fra normen. Stik imod alle aftaler på det udviklingspolitiske felt gik flere donorer og organisationer i 2005 i en stor bue uden om de lokale kræfter. De fejltagelser forsøger man at undgå denne gang. Det internationale samfund arbejder tæt sammen med de lokale myndigheder, og fra dansk side er lokalt forankret hjælp en betingelse for at modtage støttekroner.

FN har også forbedret sig, oplever Lisa Henry:

– På trods af tsunami-erfaringerne havde vores lokale partnere store problemer efter orkanen i Burma. For eksempel blev der

afholdt cluster-møder på et fancy hotel, hvor de ikke måtte komme ind for vagtmanden, og møderne foregik på engelsk. I Haiti er åbenheden blevet større.

USA bør koordinere

Dog betyder forbedringerne ikke, at Haiti-indsatsen forløber uden problemer. Netop samarbejdet med de lokale myndigheder repræsenteret af Haitis præsident har kurrer på tråden. Lige siden René Préval i midten af januar landede ud efter de internationale donorerers sans for koordinering, har stemningen mellem Préval og FN ikke været i top. Senest har præsidenten bebudet, at han foretrækker USA frem for FN som ledende aktør i den forestående genopbygningsindsats af Haiti.

Ulrikke Moustgaard er freelancejournalist og forfatter.

DANSK HJÆLP TIL HAITI

Udenrigsministeriet giver knap 115 millioner kroner til Haiti:

- 85 millioner går til akutte nødhjælpsindsatser og til at sikre FN’s koordinerende rolle.
- 30 millioner går til humanitær indsats gennem danske nødhjælpsorganisationer, der vægter lokalt forankrede indsatser og hjælp til sårbare befolkningsgrupper som børn, kvinder og handicappede.

Hertil kommer halvdelen af de 130,6 millioner kroner, der blev samlet ind ved **Danmarks Indsamlingen** i januar 2010 (beløbet deles mellem Afrikas kvinder og Haitis jordskælvs-ofre).

‘Islamisk bistand’ har en stor fordel i lande som Afghanistan og Somalia: Muslimske organisationer kender kulturen, og entusiasmen er høj. Professionalismen er dog ikke altid i top, og det vil Organisation of the Islamic Conferences nu gøre noget ved.

Af Marie Juul Petersen, Jeddah

– Spørgsmålet om bistand er vigtigt i den muslimske verden. Der er flere katastrofer her, der er mere fattigdom – vi har brug for bistand her!

Sådan siger somaliske Atta al-Manane Bakhit og næsten hopper i sin store lænestol. Bakhit er vicegeneralsekretær for Organisation of the Islamic Conferences (OIC) nyoprettede afdeling for humanitært arbejde (ICHAD).

Jeg møder ham på hans kontor på 10. sal i OIC’s bygning i Jeddah, Saudi Arabien. På væggen hænger en plakat med FN’s otte udviklingsmål. Uden for kontoret står en stor indsamlingsbøsse med OIC’s logo og et billede af en funkende ny, hvid skolebygning.

Kursskifte i 2005

OIC er en organisation for stater med overvejende muslimske befolkninger. Siden den blev grundlagt i 1969, har den primært beskæftiget sig med politiske, kulturelle og religiøse emner.

Men med topmødet i Mekka i 2005 skete der imidlertid et skift. Under ledelse af Ekmeleddin Ihsanoglu, OIC’s dengang nyvalgte generalsekretær fra Tyrkiet, vedtog medlemslandene en handlingsplan, der understregede organisationens nye fokus på menneskeret-tigheder, miljø, ligestilling – og udvikling.

– Her står, at OIC skal til at være mere aktiv inden for humanitært arbejde, fattigdomsbekæmpelse og udvikling, siger yemenitiske Fuad Al al-Maznaee, daglig leder af ICHAD, mens han begejstret vifter med planen.

Kritik efter jordskælv

Det er ikke første gang, OIC involverer sig i udviklingsaktiviteter. Islamic Development Bank (IDB), som er en del af OIC, har i mere end 30 år tilbudt lån og bistand til organisationens medlemmer. Og uden for IDB har OIC gennemført udviklingsprojekter gennem Islamic Solidarity Fund.

FAEL KHAIR-PROJEKTET

I 2008 donerede en anonym filantrop (fael khair på arabisk) 130 mio. dollars til IDB med besked om at bruge pengene til at støtte Bangladesh’ ofre for orkaner. Ingen ved, hvem velgøreren er – men flere mener, at det må være en immigrant fra Bangladesh, der har gjort det godt i Saudi-Arabien. IDB besluttede at bruge 120 mio. på bygning af beskyttelsesrum, herunder 600 skolebygninger, der under orkaner kan bruges som beskyttelsesrum.

Efter det store jordskælv i Pakistan i 2005 blev de muslimske lande kritiseret for en manglende indsats. Det blev startskuddet til en professionalisering af den islamiske solidaritet. Foto: Jan Grarup/Polfoto.

FRA ALMISSER TIL PROFESSIONEL FATTIGDOMSBEKÆMPELSE

– Men problemet var, at fonden blev for ufokuseret, dens projekter var spredt over det hele, og der var ingen strategi, siger en anonym medarbejder i OIC. Det blev især tydeligt efter tsunamien i Sydøstasien i 2004 og det store jordskælv i Pakistan i 2005. Her blev OIC – og de muslimske lande generelt – kritiseret for deres manglende indsats.

– Vi blev klar over, at vi blev nødt til at organisere islamisk solidaritet på en mere koordineret og kollektiv måde, siger Bakhit.

Efter topmødet i 2005 søsatte OIC to nye institutioner – Islamic Solidarity Fund for Development (ISFD) og Organisation of Islamic Conference Humanitarian Affairs Department (ICHAD). Formålet med ISFD er gennem en række udviklingsprogrammer at bidrage til at opfylde FN’s otte udviklingsmål. To af fondens største programmer, der hver har et budget på 500 millioner dollars, skal over de næste fem år tilbyde undervisning og mikrokreditter til især fattige kvinder i Afrika.

Hvor ISFD fokuserer på langsigtede udviklingsprogrammer, står ICHAD for OIC’s humanitære bistand.

Et broget billede

Ud over etableringen af ISFD og ICHAD forsøger OIC at styrke sin udviklingsprofil på andre måder. Gennem et øget samarbejde med nogle af de mange NGO’er, der arbejder

i organisationens medlemslande, håber OIC på at kunne forbedre disse organisationers kapacitet til at gennemføre bistandsprojekter.

– Du kan slet ikke sammenligne de muslimske NGO’er med de vestlige, siger Bakhit og tilføjer:

– Skellet er enormt. De arbejder hårdt, og de er motiverede. Men de er mindre professionelle.

Al-Maznaee er enig:

– De mangler kapacitet, og de forstår ikke det internationale system.

Ifølge begge er et af de største problemer, at muslimske NGO’er – i hvert fald dem, der kommer fra den arabiske verden – ofte er præget af en traditionel velgørenhedskultur.

– Mange tror, at det er fint bare at bygge en moske – og måske grave en brønd. Men de går ikke videre end det. De hjælper ikke folk til at ændre deres liv, siger Bakhit.

Ønsket om at styrke samarbejdet med NGO’er har ført til en række konkrete tiltag. I 2007 fik NGO’er fra OIC’s medlemslande mulighed for at søge om observatørstatus, ’ganske som i FN’, påpeger Al-Maznaee. Og de sidste par år er der blevet afholdt årlige møder for NGO’er. Sidste år blev mødet afholdt i Libyen, hvor mere end 30 NGO’er livligt diskuterede emner som de islamiske NGO’ers rolle i OIC, NGO-lovgivning, kapacitetsopbygning og erfaringsudveksling.

Ser man på de NGO’er, OIC samarbejder med, tegner der sig et meget broget billede. Her er organisationer, der aktivt arbejder for at omvende folk til islam; organisationer, der udelukkende hjælper muslimer; og organisationer, hvis aktiviteter stort set ikke er til at skelne fra sekulære organisationers. At OIC i det ambitiøse Fael Khair-projekt i Bangladesh (se box side 7) har valgt at samarbejde med en organisation, der hører til de sidstnævnte, siger måske noget om, i hvilken retning OIC’s islamiske bistand bevæger sig.

TRE STEDER, HVOR OIC SAMARBEJDER MED NGO’ER:

Mozambique: Her er den tyrkiske NGO Deniz Feneri med til at genopbygge oversvømmede områder.

Bosnien-Herzegovina: Her har kuwaitiske International Islamic Charitable Organisation i samarbejde med IDB bygget flere skoler og sundhedsklinikker.

Bangladesh: Her har OIC bedt britiske Muslim Aid om at gennemføre et mikrokreditprojekt sammen med tre nationale NGO’er.

Almisse til de fattige, den såkaldte Zakat, er en af islams fem hellige søjler. ICHAD-indsamlingsbøsse til fordel for Bosnien-Herzegovina. Foto Marie Juul Petersen.

FIRE AF DE STØRSTE INTERNATIONALE MUSLIMSKE NGO'ER

Islamic Relief, Storbritannien, 60 mio. dollars

International Islamic Relief Organisation, Saudi-Arabien, 46 mio. dollars

International Islamic Charitable Organisation, Kuwait, 20 mio. dollars

Muslim Aid, Storbritannien, 13 mio. dollars

Til sammenligning har **Folkekirkens Nødhjælp** et årligt budget på cirka 88 mio. dollars (cirka 480 mio. kroner).

Røde Halvmåne er, ligesom Røde Kors, en ikke-religiøs organisation.

På sidste års NGO-møde vedtog organisationerne en erklæring, hvori det blandt andet hed, at religion aldrig må være grund til diskriminering i udviklingsarbejdet. Og det afspejler OIC's holdning.

– At vi er en islamisk organisation betyder ikke, at vi kun hjælper muslimer, siger en medarbejder i ICHAD. Samtidig er det dog tydeligt for enhver, at langt størstedelen af OIC's bistandsarbejde retter sig mod de muslimske lande – et faktum, som mange forklarer med, at det ganske simpelt er her, den største fattigdom findes (se grafik t.h.).

Religionen har også betydning for andre sider af ICHAD's arbejde.

– Islam spiller først og fremmest en rolle i forhold til individuelle medarbejderes motivation og til at mobilisere donorer i den muslimske verden, siger vicegeneralsekretær Bakhit og fortæller, at det også kan være en fordel at være en islamisk organisation, når man arbejder i eksempelvis Afghanistan.

– Det afghanske samfund er meget traditionelt, og der er brug for nogle, der kan forstå det. Det gør vi.

Marie Juul Petersen skriver ph.d. om islamisk udviklingsbistand ved Københavns Universitet. Afhandlingen afleveres december 2010.

‘EN ENESTÅENDE MULIGHED FOR ENHVER MUSLIM’

En mulighed for på én gang at tjene penge, gøre noget godt og tjene Allah. Derfor holder jeg af mit job, fortæller en medarbejder i hjælpeorganisationen Muslim Aid i Bangladesh.

Af Marie Juul Petersen, Dhaka

‘Vores vision er et fredeligt og retfærdigt Bangladesh, hvor alle mennesker kan leve et godt og ærværdigt liv og opnå deres mål.’

Sådan står der på plakaten, der pynter de turkise vægge i Muslim Aids lokale kontor i Kalaroa i det sydlige Bangladesh.

Flere hundrede internationale bistandsorganisationer arbejder i landet. En af dem er Muslim Aid, en britisk organisation, der blandt andet driver fem tekniske skoler for

IKKE KUN ‘RØDE HALVMÅNE’

Organisation of the Islamic Conference (OIC) er en international organisation, der blev grundlagt i 1969. Organisationen har i dag 57 medlemslande fra Mellemøsten, Afrika, Asien, Kaukasus, Balkan og Latinamerika.

ICHAD
OIC's afdeling for humanitært arbejde, etableret i 2008. ICHAD har ikke et egentligt budget, men koordinerer alle OIC's humanitære aktiviteter, herunder et 135 mio. dollars store program for forældreløse børn i Indonesien, et rehabiliteringsprogram til 100 mio. dollars i Gaza og et 25 mio. stort sundheds- og uddannelsesprojekt i Somalia.

Islamic Solidarity Fund (ISF)
Fond under OIC, grundlagt i 1974 og har primært beskæftiget sig med nødhjælpsprojekter såvel som bygning af skoler, universiteter, hospitaler og moskeer i og uden for OIC's medlemslande. ISF's årlige projektbudget er på 20 mio. dollars.

Islamic Development Bank (IDB)
Selvstændig institution under OIC, grundlagt i 1973 med det formål at tilbyde favorable lån til OIC's medlemslande. Derudover tilbyder banken bistand gennem en række fonde og projekter. IDB's autoriserede aktiekapital er på 30 mia. islamiske dinarer (47 mia. dollars) og den tegnede aktiekapital på 15 mia. dinarer (23,5 mia. dollars). Hovedsæde i Jeddah, Saudi Arabien.

Islamic Solidarity Fund for Development (ISFD)
Fond under IDB, grundlagt i 2007 med det formål at arbejde for fattigdomsreduktion og udvikling. Fonden arbejder blandt andet inden for sundhed, uddannelse, mikrokredit og vand. Indtil videre har medlemslandene doneret i alt tre mia. dollars til fonden. Blandt andet har Saudi Arabien givet en milliard dollars, mens Kuwait og Iran har givet henholdsvis 300 og 100 millioner.

Kilde: Organisation of the Islamic Conference.

unge arbejdsløse og et sponsorprogram for forældreløse børn, ligesom organisationen yder nødhjælp under katastrofer.

Her i Kalaroa har Muslim Aid netop etableret et kontor, der tilbyder små lån, de såkaldte mikrokreditter, til områdets fattigste. Pengene kommer fra Organisation of Islamic Conference (OIC) – eller rettere fra en anonym velgører, der gav 130 millioner dollars til Islamic Development Bank (IDB) med besked om at bruge dem på at hjælpe ofre for orkaner i Bangladesh. Nogle af disse penge blev brugt til at lancere et storstilet mikrokreditprojekt, Fael Khair-projektet, som Muslim Aid er en del af.

Muslim Aid er langtfra den eneste organisation i Bangladesh, som låner penge ud til fattige. Mikrokreditens fader, Mohammad Yunis, er fra Bangladesh, og de fleste af landets organisationer tilbyder i dag mikrokreditlån. Men folk kritiserer organisationerne for at tage alt for høje renter.

– Det er det gode ved Muslim Aid. Her betaler vi slet ikke noget i rente, siger Hasina, en af kvinderne, som har taget et lån hos Muslim Aid.

Ifølge islam er renter *haram*, forbudt, men det er ikke derfor, at Muslim Aid her i Kalaroa tilbyder lånene kvit og frit. I organisationens andre mikrokreditprojekter plejer man at opkræve en såkaldt *service charge* på 7,5 procent, men det må man ikke i det IDB-finanserede Fael Khair-projekt.

– Pengene er givet som en gave til de fattige, så vi syntes, det var forkert at forlange betaling fra dem. Det er jo ikke meningen, at vi skal tjene på det her, fortæller Mirana Mahrukh fra IDB.

I Kalaroa har Muslim Aid foreløbig givet lån til næsten 1.000 mennesker, langt de fleste af dem kvinder.

Tilbage i Dhaka mødes jeg med Abdul Awal, som arbejder for Europakommissionens afdeling for humanitært arbejde,

ECHO. ECHO har siden 2007 samarbejdet med Muslim Aid om støtte til orkanofre i det sydlige Bangladesh. Awal fortæller, at han aldrig har oplevet Muslim Aid favorisere fattige trosfæller frem for andre fattige.

– Jeg kender dem kun som neutrale og upartiske, og jeg har aldrig fået nogen klager over dem – hverken fra dem, der modtager deres hjælp, fra de lokale embedsmænd eller fra nogen andre.

Ifølge ham er Muslim Aid blandt ECHO's bedste partnere.

– De er effektive, transparente og lydhøre over for folks behov, siger han.

De fleste medarbejdere i Muslim Aid er enige i hans karakteristik.

– Der er masser af problemer i vores organisation – folk får alt for lidt i løn, hovedkontoret lytter ikke til os, og der er alt for få kvinder i ledelsen. Men i vores arbejde med de fattige er vi lige så gode som enhver anden NGO – hvis ikke bedre, fastslår en medarbejder.

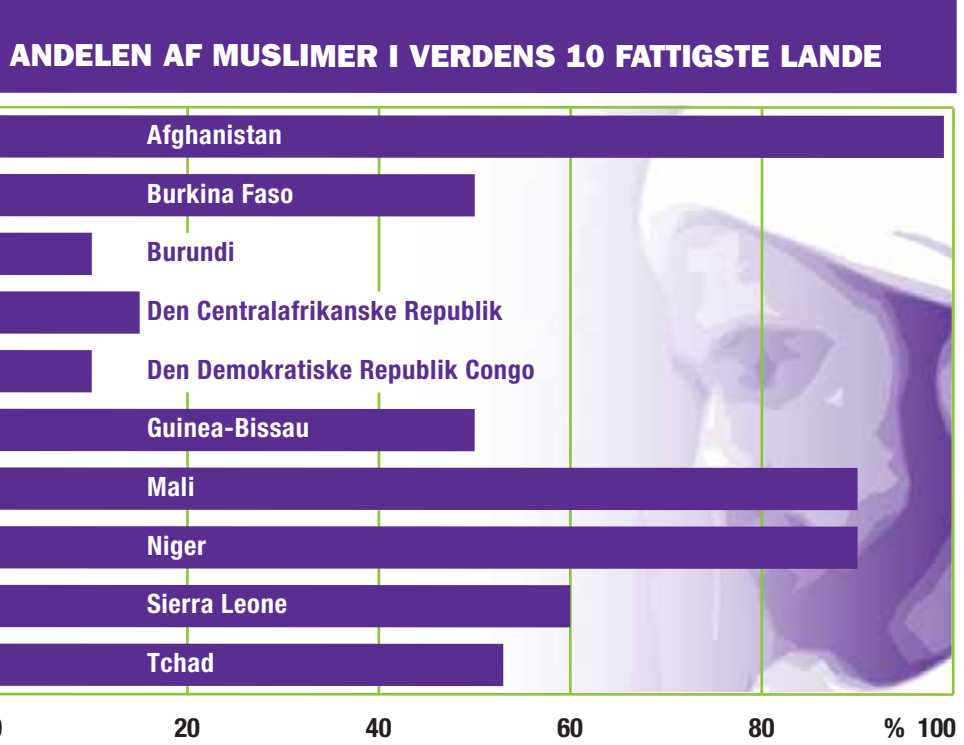
– Vi arbejder hårdt, og vi er dedikerede, tilføjer en anden. Jeg spørger ham, om det har noget at gøre med islam.

– Måske, siger han. Når man arbejder i Muslim Aid, har man mulighed for på én gang at tjene penge, gøre noget godt og tjene Allah. Det er jo en enestående mulighed for enhver muslim.

MUSLIM AID

Muslim Aid blev grundlagt i 1985 af den amerikanske konvertit Yusef Islam (tidligere kendt som musikeren Cat Stevens med hits som *Wild World* og *Moon Shadow*), i samarbejde med en række muslimske organisationer i Storbritannien. Muslim Aid har 1.200 medarbejdere og et budget på 13 mio. dollars, hvoraf cirka halvdelen kommer fra institutionelle donorer som EU (ECHO), en række FN-organisationer og IDB.
Kilde: www.muslimaid.org

Kilde: UNDP's Human Development Index og CIA World Factbook.

U-LANDSBISTAND ER **HOT** IGEN

Trods finanskrise og dårlig økonomi er danskerne blevet venligere stemt over for udviklingsbistanden, viser det årlige bistandsbarometer. Men halvdelen mener fortsat, at pengene ryger i de forkerte lommer.

Af Ulrikke Moustgaard

Vi er ikke længere så skeptiske, når det gælder omfanget og kvaliteten af den danske udviklingsbistand.

Det fremgår af en ny undersøgelse om vælgernes holdning og kendskab til udviklings-samarbejdet. Den konkluderer, at udviklingen i retning af mindre bistandsvilje, man kunne aflæse i befolkningen i 2008, er vendt.

Dengang var der ikke stor tiltro til, at bistanden hjælper dem, den skal. Det mente næsten halvdelen (43 pct.) af de adspurgte i 2008. Et år senere siger kun 15 pct., at bistandsindsatsen er helt eller delvist uden effekt.

Samtidig er flere danskere end i 2008 villige til at punge ud. Mens godt hver tredje vælger (32 pct.) dengang syntes, at der bruges for mange penge på udviklingsbistand, er tallet nu faldet til 23 pct..

Og lidt over hver fjerde (28 pct.) mener tilmed, at Danmark bruger for få penge på udviklingsbistand. Et tal, der ifølge undersøgelsen er det højeste, siden man i 1990 begyndte at måle vælgernes bistandsvilje.

‘Sande’ værdier i højsædet

Resultatet glæder konsulent Charlotte Henriksen, der har været Udenrigsministeriets tovholder på målingen.

– Vi blev faktisk overraskede. Vi havde nok forventet mindre opbakning til udviklingsbi-

standen på grund af finanskrise, økonomisk krise og stigende arbejdsløshed. En forklaring er måske, at de såkaldt ‘sande’ værdier er begyndt at fylde mere i kølvandet på finanskrisen, som der også har været fokus på i medierne. Og målingen viser netop også, at spørger man danskerne om, hvorfor vi skal give udviklingsbistand, svarer de fleste, at det er en moralsk forpligtelse, siger hun.

70 pct. af vælgerne erklærer sig enige eller helt enige i, at den moralske forpligtelse er den vigtigste grund til at give bistand. Herefter er de vigtigste be vægge grunde at begrænse antallet af flygtninge fra fattige lande og at skabe stabilitet og sikkerhed i verden.

Hans-Henrik Holm, afdelingsforstander i

”

Danskerne er stadig forbavsende positivt indstillet over for bistanden – taget det store beløb, den udgør, i betragtning.

Hans-Henrik Holm, afdelingsforstander, Danmarks Medie- og Journalisthøjskole.

verdenspolitik ved Danmarks Medie- og Journalisthøjskole, er knap så overrasket. Han mener ikke, man kan tolke tallene som udtryk for, at bistandsviljen er vendt. Den er nærmere kommet tilbage på sit normale leje efter en nedtur i 2008.

– Siden 1998 har bistandsviljen været svagt stigende i positiv retning. Så jeg vil hellere konkludere, at danskerne stadig er forbavsende positivt indstillet over for bistanden – taget det store beløb, den udgør, i betragtning, siger han.

Han mener, at tallene er udtryk for en velkendt tendens: At befolkningen følger sine ledere.

– Da regeringen fremlagde sit forslag til

Mange danskere tror – fejlagtigt – at børns skolegang og nødhjælpsindsatser under katastrofer er de to vigtigste fokusområder i den danske bistand. Her skole i Kibera, Nairobi, Kenya. Foto: Jørgen Schytte/Danida.

finansloven i august 2009, sagde den, at der trods den økonomiske krise ikke skulle ændres ved udviklingsbistanden. Havde man sagt det modsatte, ville tallene have set anderledes ud, siger han.

Vælgerne er temmelig interesserede i både udviklingsbistand og forholdene i u-landene, viser undersøgelsen, og interessen er steget fra 2008.

Charlotte Henriksen fra Udenrigsministeriet vurderer, at det kan hænge sammen med klimatopmødet i december 2009, hvor medierne var proppede med historier om klimaforandringernes betydning for de fattige i verden.

I de forkerte lommer

Til gengæld står det ifølge de adspurgte selv sløjt til med vores viden. Godt halvdelen (45 pct.) af vælgerne synes ikke, de ved ret meget om bistand eller forholdene for de fattige.

Hans-Henrik Holm finder det tankevæk-

kende, at næsten halvdelen af vælgerne (47 pct.) finder det sandsynligt, at størstedelen af bistanden havner i de forkerte lommer.

– Selvfølgelig hænder det, at pengene havner det forkerte sted, men ikke i noget stort omfang. Så dér har Danida altså et stort informationsbehov, der ikke er opfyldt, siger han.

Han hæfter sig også ved, at der er et stort misforhold mellem, hvad vi tror, vi bruger vores bistandspenge på, og hvad pengene faktisk går til. Fx tror vælgerne, at den danske bistands to vigtigste fokusområder er børns skolegang og nødhjælpsindsatser under katastrofer.

– Det er typisk områder, som medierne interesserer sig for. Men i den samlede bistand fylder de to punkter kun få procent, siger han.

Bag undersøgelsen står analyseinstituttet Capacent. Målingen blev gennemført i november 2009 blandt 1.129 personer over 18 år.

STØTTE TIL POLITISKE PARTIER I UDLANDET

Regeringen har fremsat et lovforslag om oprettelse af et Institut for Flerpartisamarbejde i Danmark, som skal styrke den danske indsats for demokratistøtte i u-landene. Målet er at opbygge og støtte etableringen af demokratiske partier og flerpartisystemer i u-landene. Det gøres blandt andet ved at støtte uafhængige medier, tænketanke og ikke-statslige organisationer i udviklingslandene, hvis formål er at fremme en demokratisk politisk kultur. Bestyrelsen for Institut for Flerpartisamarbejde består af 15 medlemmer, som skal udpeges af udviklingsministeren efter indstilling fra henholdsvis de politiske partier, Dansk Ungdoms Fællesråd, Rektorkollegiet, NGO Forum og Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder. Den ene halvdel af fondsmidlerne skal gå til tværpolitiske projekter, og den anden halvdel til de danske partiers søsterpartier.

/ks

DANSK BURMA-FILM NOMINERET TIL EN OSCAR

Dokumentarfilmen Burma VJ, instrueret af Anders Østergaard og produceret af Lise Lense-Møller, er blandt de fem nominerede til en Oscar-pris for bedste dokumentarfilm. Filmen viser en række burmesiske videojournalister, som sætter livet på spil for med lommekameraer at dokumentere munke- og folkeopstanden. Bliver de pågrebet med et kamera, kan det medføre fængsel på livstid. Trods risikoen rapporterer de heroisk i døgn-drift fra et af verdens mest lukkede lande. Dokumentaren er støttet af Udenrigsministeriet med 495.000 kroner. Filmen har allerede vundet over 30 priser – heriblandt hovedprisen og menneskerettighedsprisen på verdens største dokumentarfilmsfestival IDFA i 2008. Oscar-uddelingen finder sted 7. marts 2010, og dokumentaren kan ses på DR2 9. marts 2010.

/ks

FLERE RETTIGHEDER TIL ARBEJDERNE I BOLIVIA

3F Solidaritet påbegynder for første gang et udviklingsprojekt i Bolivia med støtte fra Udenrigsministeriet på ialt 21,6 millioner kroner over to år. Projektet skal være med til at sikre industriarbejdernes rettigheder i Sydamerikas fattigste land inden for brancherne metal, fødevarer, tekstil, bryggeri, cementindustri og sukker. Der fokuseres på at sikre arbejderne kollektive overenskomster og et bedre arbejdsmiljø.

Bolivias nyudnævnte arbejdsminister Carmen Trujillo har selv en fortid i papirindustrien, hvor hun startede som 14-årig. Hun vil især sætte fokus på, at arbejdsgiverne overholder deres forpligtelser over for deres ansatte, både i de offentlige og private virksomheder. Ud over samarbejdet med fabriksarbejderne støtter 3F bygningsarbejderne i Bolivia gennem et regionalt samarbejde.

/ks

NIGERS PRÆSIDENT TILBAGEHOLDT EFTER KUP

Verdens fattigste land, Niger, blev 18. februar udsat for det fjerde kup i landets historie, da ukendte personer stormede præsidentpaladset i hovedstaden Niamey. Præsident Mamadou Tandja og hans støtter er nu tilbageholdt. Kuppet fandt sted efter en forholdsvis rolig periode på ti år. Det skabte stor opstandelse sidste år, da præsident Tandja ændrede grundloven, så han kunne fortsætte ved magten. Mere end 60 procent af befolkningen i Niger lever under den officielle fattigdomsgrænse, og der er ifølge CARE Danmark en større hungersnød på vej. Danmark gav i 2009 75-80 millioner kroner i støtte til Niger. Efter kuppet har udviklingsminister Ulla Tørnæs udtrykt bekymring over situationen. Som konsekvens af den udemokratiske drejning i landet, er det blevet besluttet at udsætte et nyt femårigt vandsektorprogram til 245 millioner.

/ks

DEN SKRØBELIGE FRED

Øget engagement i verdens skrøbelige stater var blandt de mange initiativer, der stod at læse i det regeringsgrundlag, som Danmarks regering fremlagde for godt to år siden.

Stater, som mangler vilje eller viden til at skabe udvikling og bekæmpe fattigdom – ofte på grund af krig og konflikter. Stater, som truer med at sende egne problemer videre ud i verden i form af uro, terror og flygtningestrømme.

I dag er Danmark engageret i 'svære' lande som Sudan, Somalia, Zimbabwe, Afghanistan og Liberia. Og meget tyder på, at skrøbelige

stater får en central placering i den nye strategi for dansk udviklingspolitik, som ventes klar i maj.

Udviklings redaktion har besøgt Liberia og undersøgt, hvad der gemmer sig bag termer som 'post-konfliktsamfund' og 'skrøbelig stat'. I den vestafrikanske republik kæmper donordarlingen Ellen Johnson Sirleafs regering mod ekstrem fattigdom, mens FN – under dansk ledelse – holder sammen på freden efter 14 års borgerkrig.

Danmark støtter fra 2009 til 2011 kvinder i Liberia med 100 millioner kroner. Vi ser på, hvordan pengene

bliver brugt, og fortæller samtidig historien om liberianernes retsopgør med fortiden, en el-chefs forsøg på at give befolkningen lys og danske NGO'ers kamp mod en fasttømret modtagermentalitet i befolkningen.

Endelig har vi fulgt to medlemmer af Folketinget, en medarbejder fra Danmarks ambassade i Ghana og fem viborgensere, som alle besøgte Liberia i januar.

/mm

Lån og spar. 37-årige Yatta Dossi deltager i et danskstøttet undervisningsforløb om opsparing, lån og investering. Senere i forløbet kan hun optage et lån, som hun vil bruge på at åbne et gæstehus. Foto: Stefan Katić.

Danmark støtter genopbygningen af Liberia med over 100 millioner kroner. Langt de fleste af pengene går til kvinder – de kan bringe republikken på fode efter 14 års borgerkrig.

Af Mads Mariegaard, Monrovia

37-årige Yatta Dossi har nok at se til. I en lastbil pendler hun mellem grænserne til Sierra

Leone og Guinea, hvor hun handler med palmeolie. På sin jord dyrker hun ris, kartofler og kassava, som hun sælger på et marked i nærheden. Og i sin landsby, Madina, som ligger ved en hovedvej, bygger hun løs på et gæstehus, når tiden og budgettet tillader det.

– Jeg mangler bare at gøre bygningen færdig og skaffe penge til at købe møbler og en el-generator. Så kan jeg åbne for gæster, fortæller Yatta Dossi, mens hun viser rundt i den halvfærdige bygning.

Yatta Dossi mistede – ligesom utallige andre liberianske kvinder – sin mand under borgerkrigen 1989-2003, som efterlod hende alene med tre børn i et land, der snart syv år efter

KVINDERNE OG KASSEN MED DE TRE HÆNGELÅSE

krigens afslutning stadig kæmper med at tilbyde befolkningen de mest grundlæggende nødvendigheder, såsom drikkevand og skolegang.

Men nu har Yatta Dossi og 24 andre kvinder i Madina, et par timers kørsel fra Monrovia, fået et redskab, som kan gøre det lettere for dem at virkeliggøre deres forretningskoncepter og bidrage til genopbygningen af deres land. De har lært at spare op.

De 25 kvinder i Madina deltager – ligesom yderligere 150 kvinder i forskellige egne af Liberia – i et undervisningsforløb om opsparing, lån og investering, som Danmarks regering finansierer. Forløbet har ført til oprettelsen af en låne- og sparekasse i Madina. De penge, kvinderne har sparet op, befinder sig i en lille, rød metalboks med tre hængelåse. Nøglerne har tre forskellige kvinder i landsbyen.

Kvinder betaler tilbage

Senere i forløbet kan kvinderne optage lån fra metalboksen, som de kan bruge til at udvide deres landbrug, sende deres børn i skole eller – i Yatta Dossis tilfælde – åbne et gæstehus. Håbet er, at donorer vil spytte i kassen, så alle 25 kvinder kan få lån, fortæller kursusleder John Messan fra den liberianske NGO Johncy Empowerment, som sammen med Ligestillingsministeriet står for undervisningen.

– Det vanskeligste at forklare kvinderne er konceptet om at spare op, for det har de ikke været vant til at gøre. Men det gør indtryk på dem, når de hører, at opsparing for eksempel kan give dem mulighed for at sende deres børn i skole, siger John Messan i en pause fra undervisningen.

Låne- og sparekasser for kvinder i landsbyer, suppleret med undervisning i at håndtere penge, er en effektiv måde at skabe udvikling

på, vurderer Kenyeh Barlay, chefrådgiver i FN's udviklingsprogram (UNDP) i Liberia.

– Vi retter låne- og sparekasserne mod kvinder, fordi vores erfaringer viser, at kvinder er bedst til at betale lånene tilbage og bruge pengene til bæredygtige aktiviteter, der også gavner deres familier, siger hun.

Millioner til Liberia

Knap to år tidligere, i april 2008, går Danmarks statsminister Anders Fogh Rasmussen og Liberias præsident Ellen Johnson Sirleaf – Afrikas første demokratisk valgte kvindelige præsident – sammen op langs stolerækkerne i Eigtveds Pakhus på Christianshavn. Statsministeren bærer et purpurfarvet slips, som matcher præsidentens klædedragt, sjal og hovedbeklædning.

De to statsledere deltager begge i en konference om, hvordan FN's 2015 Mål nummer 3 om ligestilling for kvinder bedst indfries. Og efter konferencen kan Ellen Johnson Sirleaf forlade Danmarks hovedstad med andet og mere end nye idéer og inspiration. På foranledning af udviklingsminister Ulla Tørnæs har regeringen ved lejligheden lovet præsidenten et engangsbeløb på 100 millioner kroner til Liberias kvinder.

Selv om Liberia-støtten er bilateral, kanaliseres de mange millioner gennem FN, som er massivt til stede i Liberia under ledelse af tidligere Danida-chef Ellen Margrethe Løj. Pengene går til tre programmer, som FN skal udføre i samarbejde med den liberianske regering, der endnu mangler evnen til at administrere pengene på egen hånd.

Få måneder efter Ellen Johnson Sirleafs besøg i København sætter Liberias regering og FN gang i et forprojekt til 10 millioner kroner. Året efter begynder et større program

(fortsættes næste side)

Kvinderne i landsbyen Madina har oprettet en låne- og sparekasse. De penge, de har sparet op, befinder sig i en lille, rød metalboks. Kvinderne undervises af John Messan (tv.) fra NGO'en Johncy Empowerment. Foto: Stefan Katić.

Liberias præsident Ellen Johnson Sirleaf og Danmarks daværende statsminister Anders Fogh Rasmussen ved en konference i København i april 2008. Danmark lovede ved lejligheden 100 millioner kroner til kvinder i Liberia. Foto: Joachim Rode.

HVIS EN KVINDE KAN BLIVE PRÆSIDENT...

Kvinder spiller en afgørende rolle i Liberias udvikling. De står for 60 procent af landbruget og 80 procent af handelen, men er hovedsagelig beskæftigede i den uformelle sektor, hvor der kun er få penge at tjene. Mere end 40 procent af kvinderne har aldrig gået i skole – det samme gælder for mindre end hver femte mand. Desuden udsættes kvinder hyppigt for voldtægt.

Den gode nyhed for kvinderne er, at de klarer sig bedre på den politiske scene. Siden 2005 har landet haft en kvindelig præsident, Ellen Johnson Sirleaf, som har udnævnt kvindelige ministre i seks af 20 ministerier, heriblandt de tunge justits- og finansministerier. Samtidig har regeringen gjort ligestilling til et tværgående mål i landets strategi for fattigdomsbekæmpelse.

– Har jeg ret i, at det er et godt tidspunkt at være kvinde i Liberia? spurgte folketingsmedlem og tidligere Røde Kors-generalsekretær Jørgen Poulsen over en arbejdsfrokost med Liberias ligestillingsminister Vabah Gayflor, som havde trodset en lungebetændelse for at møde en mindre gruppe nordiske parlamentarikere i Monrovia i januar.

– Ja, det vil jeg mene, svarede ministeren.
– Kvinder i Liberia har set, at en kvinde kan blive præsident, og det har givet dem troen på, at de har en rolle at spille i genopbygningen af landet. Vi har eksempler på, at kvinder i landområder samler penge ind til kvinder, som vil stille op ved valget i 2011. De holder sig ikke længere tilbage.

(...fortsat fra forrige side)

med undervisning til knap 8.000 kvindelige landmænd. Og i januar 2010 kan den liberianske regering og FN sammen indlede aktiviteterne i endnu et program, som blandt andet omfatter de 25 kvinder i landsbyen Madina.

Liberiansk pres på FN

En varm januarmorgen i 2010 træder en medarbejder fra den danske udenrigstjeneste ud gennem døren på Mamba Point Hotel ved Atlanterhavskysten i Monrovia's diplomat-kvarter. Det er ghaneseren Ibrahim Tahiru, lokalansat projektmedarbejder ved ambassaden i Ghana. Ambassaden har ansvaret for den danske støtte til Liberia, fordi Danmark ikke har nogen repræsentation i landet.

Ibrahim Tahiru, som har en baggrund i Ghanas NGO-miljø, er den eneste på Accra-ambassaden, der arbejder fuld tid med Liberia som sagsområde. Han tilbringer cirka en uge om måneden i landet, hovedsagelig med møder i Monrovia og af til med rejser ud i landet for at følge og evaluere programmerne. Hele arbejdet sker i tæt samarbejde med de i alt fem ministerier og ni FN-organisationer, der udfører programmerne.

Denne januarmorgen kører Ibrahim Tahiru den korte tur fra sit hotel til Liberias ligestillingsministerium, hvor der står biler parkeret med påskriften ”Doneret af den danske regering”. Ministeriet ligger i gaden *UN Drive*, som har fået navn efter de talrige FN-organisationer, der har adresse klos op ad hinanden på den hullede, røde grusvej.

I Ligestillingsministeriet mødes Ibrahim

”

Kvinder er bedst til at betale lån tilbage og bruge pengene til bæredygtige aktiviteter, der også gavner deres familier.

Kenyeh Barlay, chefrådgiver, FN's udviklingsprogram (UNDP) i Liberia

Tahiru med repræsentanter for regeringen og FN i et stort, mørkt lokale med skarpe lysstoffer. Normalt er det FN, der lægger pres på regeringer i verden, men her er det omvendt: Liberianerne vil have FN til at arbejde hurtigere, for eksempel når det gælder køb af udstyr og materialer til aktiviteter i landsbyer som Madina. Det kan tage månedsvist på grund af bureaukratiske procedurer i FN-systemet, for eksempel må FN i Liberia ofte vente længe på godkendelse fra FN-kontorer i Senegal og New York.

– Det er helt naturligt, at regeringen vil have farten øget, fortæller Ibrahim Tahiru, mens han kører fra Ligestillingsministeriet og videre til næste møde.

– Fattigdommen i Liberia er enorm, og situationen ‘nede på jorden’ er desperat. Regeringen er under stort pres for at vise resultater i fattigdomsbekæmpelsen, især fordi valget i 2011 nærmer sig. Uden resultater kan regeringen ikke vinde valget, vurderer han.

Et ekstra ‘oompf’

Tilbage i landsbyen Madina er det blevet tid til frokost, og Yatta Dossi, de 24 øvrige kvindelige deltagere og nogle af landsbyens mænd har fået ris og kyllingegryde på bordet. Efter en formiddag i kvindernes tegn stiller mændene sig forrest i køen og snupper alle kyllingestykkerne, så der kun er ris og sovs til kvinderne.

Efter frokosten får landsbyen fornemt besøg af Catherine Watson-Khasu, præsidentens repræsentant i Grand Cape Mount County, hvor Madina ligger. Repræsentanten, der har en slående lighed med Liberias præsident, er så tilfreds med resultaterne, at hun foreslår at opbevare kvindernes lånedokumenter på et museum for eftertiden som et vidnesbyrd om

110 MILLIONER TIL LIBERIA

Danmark og Liberia indgik i 2008 et partnerskab om indfrielse af FN's 2015 Mål nummer 3, som lyder: ”Øge ligestillingen mellem mænd og kvinder og styrke kvinders rettigheder. Opnå fuldkommen ligestilling på grundskoleuddannelsen inden 2005 og på alle uddannelsesniveauer inden 2015. Fremme kvinders ligestilling i erhvervslivet og i nationale forsamlinger.”

Danmark valgte Liberia som partnerland, fordi landets præsident Ellen Johnson Sirleaf siden sin valgsejr i 2005 har gjort en stor indsats for at involvere kvinder i udviklingsarbejdet, og for at genopbygningen også skal gavne de mere end 1,7 millioner kvinder og piger i landet. Som en del af partnerskabet afsatte Danmark 100 millioner kroner, hvoraf hovedparten gik til:

■ Program om ligestilling og kvinders økonomiske muligheder (Liberias regering og FN) – 37 mio. kr.

■ Program om fødevarer sikkerhed og ernæring (Liberias regering og FN) – 30 mio. kr.

■ Program om unges beskæftigelse og livsmuligheder (Liberias regering og FN) – 17,5 mio. kr.

■ Program om økonomiske muligheder for unge piger (Verdensbanken) – 10 mio. kr.

Hertil kommer et forprojekt, som støttede kvindelige fødevarerproducenter i Liberia med 10 mio. kroner i 2008. De øvrige programmer løber til og med 2011 – det er uvist, om de fortsætter herefter.

dette vendepunkt i distriktets historie.

– Kvinderne mangler viden og penge, og undervisningen giver dem begge dele. De lærer, hvordan de sparer op, og de får små lån, som øger deres økonomiske muligheder. Det giver dem det ekstra *oompf*, som de har brug for, mener hun.

Det er netop, hvad den 37-årige handelskvinde og bonde Yatta Dossi mangler for at kunne gøre sit gæstehus færdigt.

– Der er ingen andre gæstehuse i nærheden, fortæller hun. – Derfor spørger folk mig hele tiden, om jeg ikke snart åbner for gæster. Mit svar lyder: ‘Jeg prøver, jeg prøver.’

Ibrahim Tahiru, projektmedarbejder ved Danmarks ambassade i Ghana, under et møde med repræsentanter for Liberias regering og FN i Monrovia i januar 2010. Han tilbringer cirka en uge om måneden i Liberia med at følge de danskstøttede programmer. Foto: Mads Mariegaard.

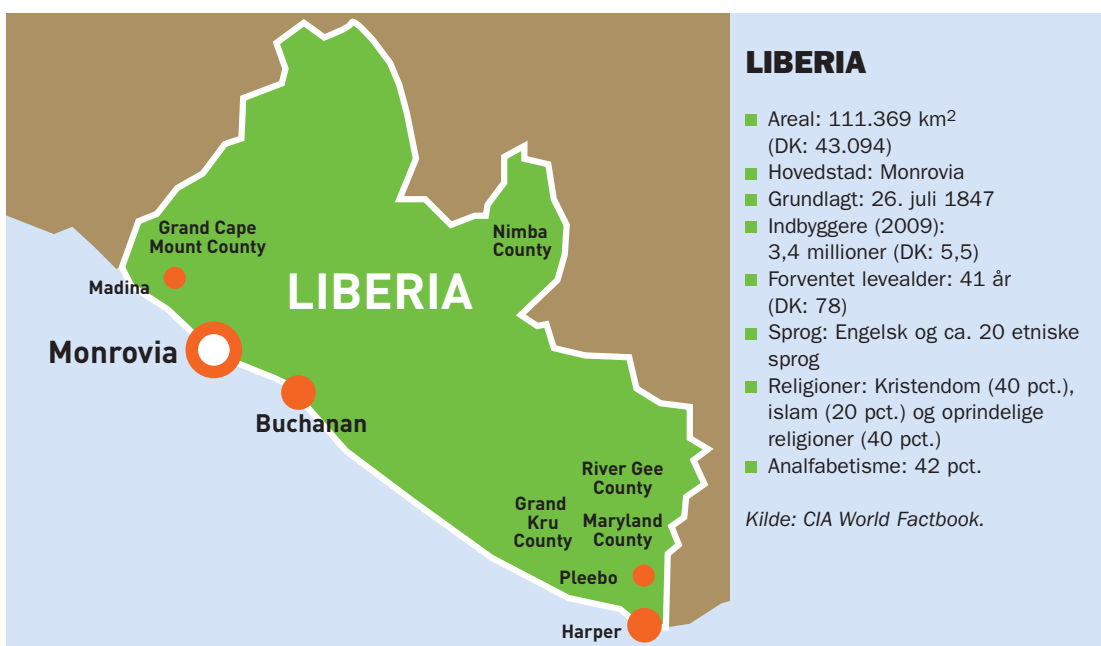
Så lille kan en forretning være.

Opladning af mobiltelefoner – en stensikker forretning.

Vejen er lukket, og så er der masser af tid til at handle. I baggrunden traktor, der forsøger at trække FN-lastbil op af det klæge mudder.

KONEN VED MUDDERGRØFTEN

I Liberia er alle købmænd. Men det kniber med at gå fra salg af pastaskruer og lapning af knallertdæk og til at etablere egentlige virksomheder.

Tekst og fotos: Stefan Katić

Det er muligt, at liberianerne ikke har salt til et æg. Men næse for *business opportunities* – dét har de.

Tag nu vejen nordpå fra kystbyen Harper. Selv om regntiden er forbi, er den fortsat ét stort, sejt ælte af rødligt mudder.

Særlig slemt står det til lidt nord for handelsbyen Pleebo, hvor bilerne over tid har gnavet sporet ned til en to meter dyb dal. Bagenden af en hvid FN-lastbil fra World Food Program (WFP) er sunket ned i pløret, og indtil en flok mænd har fået lettet WFP-bilen for rissække, må andre biler og lastbiler pænt vente (foto nederst t.v.). Vejen nordpå

til hovedstaden Monrovia er uhjælpeligt blokeret – igen.

Ser ikke sig selv som en forretning

Der er ikke en landsby i miles omkreds. Alligevel har en driftig kvinde fundet vej til stedet, hvor bilisterne ofte må vente. Et par meter over mudderhullet med WFP-lastbilen svinger hun fejekosten foran sin lille interimistiske bod, som tilbyder mad, sodavand, cigaretter og tændstikker til de ventende (foto øverst t.v.).

På markedspladserne i byen synes ingen forretning at være for lille: En kvinde sælger pastaskruer, hun har ompakket i mindre poser med 10 styks skruer i hver. En anden har købt en stor pose elastikker og sælger dem nu enkeltvis. Uden tvivl med en meget, meget marginal profit. Men åbenbart nok til at overleve i et land, hvor den formelle arbejdsløshedsprocent ligger på 85!

Mere end halvdelen af Liberias kvinder gør som kvinden ved mudderhullet eller pasta- og elastikdamen: Tjener til dagen og vejen i den uformelle sektor. De betaler ikke moms af deres diminutive salg. Til gengæld tjener de heller ikke nok til at kunne lægge penge til

side til at udvide forretningen eller til at spare op til sygdom, bolig eller alderdom.

– Liberianerne er gode til at handle, men de ser ikke det, de gør, som forretning. De ved ikke eller tænker ikke over at udfolde det, siger direktør Hesta Baker Pearson fra Business Magazine, der er et af de blot tre magasiner, som for øjeblikket udkommer på tryk i Liberia.

Der er med andre ord langt fra ambitionsniveauet hos Konen i muddergrøften i Grimms eventyr som – ved hjælp fra flynderen – drømmer om at blive konge, kejser og så pave; og så til kvinden, der sælger mad og sodavand ved mudderhullet med de fastkørte biler.

Det prøver en række udviklingsprojekter at lave om på. De forsøger at udnytte potentialet i den uformelle sektor ved at uddanne kvinderne til at udvikle egentlige forretninger med dertil hørende forretningsplan, opsparing og så videre.

ILO: Formalisér sektoren

Den Internationale Arbejdsorganisation (ILO) anbefaler regeringen at udarbejde en strategi for at forbedre indtjeningen, produktiviteten og arbejdsbetingelserne i den ufor-

melle sektor. Målet er at formalisere den, så de mange mennesker i sektoren vil kunne støttes med lån og uddannelse – mod at de til gengæld, betaler skat.

Men selv om antallet af gadehandlere kan synes svimlede i Liberia, så er ikke alt uformel sektor. Der findes også større liberianske virksomheder såsom hoteller, byggefirmaer etc. De er overvejende ejet af libanesere og indere – ikke af liberianere.

DANMARKS STØTTE TIL LIBERIA 2007-2011

- Program om FN's 2015 Mål 3 om ligestilling og kvinders rettigheder (110,0 mio. kr.)
- Bekæmpelse af vold mod kvinder (6,9 mio. kr.)
- Kvinders økonomiske muligheder (5 mio. kr.)
- Opbygning af kapacitet i politiet (3 mio. kr.)
- Sandheds- og forsoningskommission (3 mio. kr.)
- Angie Brooks International Centre on Women's Leadership (0,5 mio. kr.)
- I alt 128,4 mio. kr.**

Dansk FN-chef i Liberia:

‘DER ER FRED – MEN FREDEN ER SKRØBELIG’

Uro i nabolandene, global finanskrisen og sårene fra 14 års borgerkrig truer Liberias nyvundne fred, fortæller FN's chef i landet, danske Ellen Margrethe Løj.

Af Mads MariEGAARD og Stefan Katic, Monrovia

Efter seks år som Danmarks FN-ambassadør i New York overtog tidligere Danida-chef Ellen Margrethe Løj i 2008 ansvaret for FN's fredsbevarende operation i Liberia, som dengang omfattede en styrke på cirka 15.000 mand.

FN-styrken UNMIL blev indsat i 2003 ved afslutningen af 14 års borgerkrig, som kostede 270.000 mennesker livet og havde enorme menneskelige, sociale og økonomiske konsekvenser. Siden 2003 har styrken været afgørende for bevarelsen af freden i Liberia.

Ellen Margrethe Løj har ansvaret for en gradvis tilbagetrækning, som i løbet af foråret reducerer FN-styrken til 8.000. Målet er, at Liberias regering løbende påtager sig ansvaret for sikkerheden i den vestafrikanske republik, hvor en traumatiseret befolkning frygter nye konflikter.

– Freden er endnu ikke konsolideret, og der er risiko for, at befolkningen endnu en gang vil gribe til våben. Der er fred, men freden er skrøbelig. Der skal næsten ikke noget til, før liberianerne bliver nervøse igen, for de har gået så grueligt meget igennem. De fleste mennesker, man møder på gaden, har haft en eller anden traumatisk oplevelse, siger Ellen Margrethe Løj.

– *Hvad er den største konkrete trussel mod freden i Liberia?*

– Vores største bekymring er, hvad der sker i nabolandene. Vestafrika har tradition for, at uro i det ene land breder sig til andet, som det skete mellem Liberia og Sierra Leone under borgerkrigen. Kuppet i Guinea (Liberias naboland mod nord, hvor en oprørsleder tog magten efter den daværende præsidents død lillejuleaften 2008, red.) og især sikkerhedsstyrkernes drab på civile i hovedstaden Conakry året efter har skabt stor usikkerhed om, hvorvidt der vil opstå en etnisk konflikt. Det har vi fulgt meget nøje, fordi nogle af dem, der kæmpede under borgerkrigen i Liberia, havde meget tætte forbindelser til Guinea.

– *Hvad kan forårsage uro internt i Liberia?*

– Vi ser mange eksempler på selvtægt. Hvis en person bliver arresteret for mord eller røveri, så angriber befolkningen ham på politistationen, fordi de selv vil straffe ham. De er bange for, at politiet bare slipper ham løs, og at de møder ham på gaden dagen efter, fordi retssystemet ikke fungerer. Under borgerkrigen lærte liberianerne, at de ikke kunne stole på andre end sig selv. Derfor er de meget skeptiske over for systemet, og de stoler ikke på politiet eller på retsvæsenet, som heller ikke fungerer

ret godt. Mange af dem, der sidder i grusomme fængsler i Liberia, har aldrig været stillet for en dommer. Derfor gælder det om at få systemerne til at fungere bedre – og så få skabt den fornødne tillid. Tilliden kommer først, når befolkningen i praksis kan se, at hvis man bliver arresteret for mord eller røveri, så bliver man også stillet for en dommer og får en straf.

– *Er der nogen begivenheder på den internationale scene, som risikerer at påvirke freden i Liberia?*

– Der er ingen tvivl om, at den globale økonomiske krise har ramt Liberia på et meget uheldigt tidspunkt. Borgerkrigen handlede om, at nogle ville have magt og samtidig havde penge til at købe unge mennesker til at kæmpe for sig. Hvis man ikke kan få mad på bordet, så er man parat til at gå langt for at tjene fem eller 10 dollars. Det var i høj grad det, der skete under borgerkrigen. Derfor skal vi have fuld kraft på beskæftigelsen, og derfor er krisen meget uheldig.

– *Set i lyset af de risikofaktorer, du nævner: Er det ikke risikabelt at reducere FN-styrken i Liberia, som I gør nu?*

– FN-styrken her i Liberia i 2003 var exceptionelt stor: 15.000 soldater i et relativt lille land med en relativt lille befolkning. Til gengæld fyldte styrken også det hele, for der var ikke nogen national sikkerhedsstyrke – den er først ved at blive opbygget, hvilket er en stor udfordring på grund af manglende kapacitet.

for langsomt, mens andre har accepteret generalsekretærens forslag. De første tilbagetrækninger er gået gnidningsløst, og til maj er vi nede på omkring 8.000 soldater. Det skal også bruges som incitament til de liberianske myndigheder, som skal tage ansvar og lære at stå på egne ben.

”

Under borgerkrigen lærte liberianerne, at de ikke kunne stole på andre end sig selv. Derfor er de meget skeptiske over for systemet.

Ellen Margrethe Løj, chef for FN's fredsbevarende operation i Liberia.

– *Hvordan fungerer samarbejdet mellem FN og regeringen?*

– I formiddags, hvor jeg holdt årets første pressemøde, blev jeg spurgt, hvilken karakter jeg ville give samarbejdet i det forløbne år. Den slags giver jeg mig ikke af med, men jeg synes, samarbejdet er godt. Ikke alene accepterer regeringen, at vi er her – den er også bekymret for, hvad der sker, når vi ikke er her mere, og for, om den kan stå på egne ben. I mange lande ser regeringen gerne fredsbevarende operationer slutte hurtigst muligt, fordi de opfatter det

egne skuldre, og det prøver vi at respektere og indrette os efter. Vi er her ikke for at regere landet, men for at støtte og rådgive. Fredsbevarende operationer bliver sat ind i områder, hvor der ikke er nogen national kapacitet, og udfylder et tomrum – men nu skal vi træde tilbage og give plads.

– *Hvad er dit indtryk af befolkningens opfattelse af FN?*

– Sammenlignet med andre fredsbevarende operationer tror jeg, vi kommer højt på popularitetslisten. Liberia var totalt ødelagt efter krigen, og befolkningen har oplevet, at der har været fred, siden FN kom ind. Derfor opfattes FN som garanti for fred. Jeg kan illustrere det med tre begivenheder, som skete kort før jul 2008. Den ene var, at vi planlagde en rutineøvelse i, hvordan vores personale skulle forholde sig, hvis det blev nødvendigt at evakuere dem ud af landet. Den anden var, at en liberiansk avis kørte en aggressiv historie om, at tidligere soldater, som havde kæmpet under borgerkrigen, smuglede våben ind over grænsen fra Elfenbenskysten. Det tredje var, at der her i Monrovia lød en eksplosion, som viste sig at stamme fra en skumgummimadrasfabrik, hvor der var gået ild i lageret. De tre ting lagde folk sammen til, at et angreb mod Monrovia var nært forstående, og at FN var på vej til at forlade landet! Derfor valgte vi at udskyde vores øvelse. Begivenhederne viser, at panikken meget hurtigt kan brede sig.

ELLEN MARGRETHE LØJ

Født 1948 i Gedesby på Falster. Uddannet cand.polit. Ansat i Udenrigsministeriet i 1973, hvor hun har været Danida-chef og ambassadør i Israel og Tjekkiet. Fra 2001 til 2007 Danmarks ambassadør ved FN i New York, således også i maj 2005 og juni 2006 under Danmarks formandskab for FN's Sikkerhedsråd. Desuden medlem af den danske regerings Afrika-kommission.

Siden 2008 har Ellen Margrethe Løj ledet FN's samlede indsats i Liberia, som pt. omfatter kommandoen over cirka 10.000 soldater og politifolk af mange nationaliteter.

– Det er en stor oplevelse for mig at arbejde i et multikulturelt miljø med både soldater og civile. En omkostning er dog, at jeg ikke har noget privatliv. Der sidder en soldat uden for min dør. Jeg bor oppe på 8. sal her i bygningen, hvor jeg arbejder. Og når jeg skal nogle steder hen, skal der fire biler og 10 FN-folk med, fortæller hun om jobbet.

Da *Udvikling* i oktober bad et panel af udviklingseksperter om at udpege de danskere, der har størst indflydelse på bekæmpelse af global fattigdom, blev Ellen Margrethe Løj nummer tre. I sin begrundelse sagde panelet:

"Ellen Margrethe Løj er en exceptionelt dygtig og meget lyttende diplomat, som på forbillig vis forvaltede Danmarks formandskab for FN's Sikkerhedsråd og nu leder FN's indsats i Liberia med vovemod og stort personligt engagement."

– Soldater kan godt lide at få medaljer, fortæller Ellen Margrethe Løj, der som chef for FN's fredsbevarende operation i Liberia må uddele mange af slagsen – her til jordanske FN-soldater. Foto: UNMIL.

Men FN-styrken skal reduceres, for det er dyrt at have en fredsbevarende operation, og behovet er også stort i mange andre lande. Der har været en del debat i FN's Sikkerhedsråd, hvor nogle synes, tilbagetrækningen går

som en international involvering i den nationale suverænitet. Her i Liberia er regeringen opmærksom på, at FN er nødvendig for, at landet kan komme på fode. Samtidig mærker vi, at regeringen tager et større og større ansvar på

FN RYDDER OP PÅ KONTORERNE

Under mottoet 'At Work Together' forsøger FN i Liberia at skabe bedre sammenhæng mellem de mange FN-organisationer og FN's fredsbevarende operation i landet. Et af resultaterne er seks fælles programmer om blandt andet ligestilling, fødevarer og beskæftigelse, som FN-systemet gennemfører i samarbejde med Liberias regering.

Arbejdet er inspireret af et stort anlagt pilotprojekt, 'Delivering as One', som FN's generalsekretær indledte i 2007 for at skabe bedre sammenhæng mellem verdensorganisationens mange særorganisationer. De foreløbige deltagere i projektet er otte pilotlande – fra Uruguay i vest til Vietnam i øst.

FN's arbejde i Liberia adskiller sig fra de otte pilotlande ved også at omfatte en fredsbevarende operation (UNMIL).

– Der er således tale om en såkaldt 'integreret mission', fortæller Moustapha Soumaré, landekoordinator, chef for UNDP og souschef for FN's samlede indsats i Liberia.

– UNMIL sørger for, at der er fred i Liberia, og derfor kan FN-organisationerne lave udviklingsarbejde i sikkerhed. Hvis vi kan få en integreret FN-mission i et postkonfliktland til at arbejde sammen som én, så vil det være første gang, det lykkes, siger han.

Moustapha Soumaré giver dog også et lille eksempel på, at der er lang vej igen:

– Fordi jeg har flere titler, har jeg både en FN-mailadresse og en UNDP-mailadresse. Nogle gange fungerer de to adresser ikke sammen, så jeg er nødt til at have to computere, siger han og peger over på sit skrivebord, hvor der ganske rigtigt står to computere ved siden af hinanden.

Læs også artiklen 'FN – fra kaos til enhed' om 'Delivering as One'-reformen i Vietnam i Udvikling 2/2009.

LÆSERMØDE OM LIBERIA

Få et indblik i en skrøbelig stat og i det udviklingspolitiske maskinrum – med friske rejseindtryk fra MF'erne Marion Pedersen (V) og Jørgen Poulsen (R), hhv. formand for og medlem af Folketingets Udenrigsudvalg.

Udvikling inviterer til fyraftensmøde om Liberias situation syv år efter borgerkrigen og om, hvordan det er muligt at lave udviklingssamarbejde med et samfund, der skal starte forfra.

TID:

onsdag den 24. marts 16.30-18.30.

STED:

Udenrigsministeriet, Asiatisk Plads 2, København. Mødelokale M3/M4.

ADGANG:

er gratis, men kræver tilmelding: avisenudvikling@um.dk

Der er vand, kaffe/te samt kage.
(Max. 40 deltagere efter først-til-mølle-princippet)
Vel mødt til et spændende fyraftensmøde!

Fiskerbåd, Buchanan

Taxa, Monrovia

NO FOOD FOR A LAZY MAN

Tekst og fotos: Stefan Katić, Monrovia

Taxaer, busser og butikker overalt i Liberia er dekoreret med fyndord. De fleste handler om at stole på Gud, andre er kommentarer til fattigdom.

May God bless the poor, Trust in Jesus og No food for a lazy man, lyder liberianernes konklusioner om livet. Slogans og citater kunstfærdigt malet på kofangere, faldefær-

dige butiksdøre og fiskerbåde som denne ved havnebyen Buchanan, der er Liberias næststørste by.

THE LORD IS MY SHEPHERD. Et strejf af afmagt og fatalisme kan anes bag de mange Bibel-citater. Årene med politisk ustabilitet – fra statskuppet i 1980 til afslutningen af

borgerkrigen i 2003 – betød barske livsvilkår for den lille mand og hans familie. Og heller ikke efter freden i 2003 har liberianernes liv været en dans på roser.

Hvordan ville tilsvarende danske livstolkninger malet på hjemlige taxaer, busser og butikker mon lyde?

Borgerkrigens skygge kan ikke ses, men nok fornemmes. Også i landsbyen New Sodoken i det sydligste Liberia. Foto: Stefan Katić.

Det sværeste at ændre er menneskers mentalitet. Det mærker danske NGO'er, som arbejder i det sydlige Liberia. Her er mange mennesker apatiske efter 14 års borgerkrig og et halvt liv som modtagere af nødhjælp.

Af Stefan Katić, Harper

Liberia lever af kassava – en 20-30 cm aflang mørkebrun rodfrugt, der sammen med ris udgør hovedparten af samtlige måltider, der spises i landet.

Også i landsbyen New Sodoken i Gran Kru County i det sydlige Liberia rives, presses og koges der hver eneste dag kassava til de knap 1.000 indbyggere.

Under et halvtag står der en hånddreven maskine til at rive kassava-rødder på. At rive en sæk kassava med almindeligt rivejern tager halvanden time, men med rivemaskinen kan det gøres på blot en halv time. Maskinen er en donation fra Dansk Flygtningehjælp, som siden 1993 har arbejdet i området.

Selv om der bor knap 1.000 kassava-spisende sjæle i New Sodoken, er maskinen ikke i brug, da operativ chef Haile W. Hailemichael fra Flygtningehjælpen kigger forbi New Sodoken.

– Kan vi ikke få nogle flere rivemaskiner? spørger en af bønderne i gruppen. Sådan ser mange liberianere stadig på NGO'er: Som dem, der kommer med alle gaverne

– I bruger jo ikke engang den maskine, I

har, fuldt ud. Hvorfor vil I så have flere? spørger Haile W. Hailemichael.

På vej hjemad forklarer han:

– Det er et kæmpe problem, at folk forventer at få alt forærende. Starter vi en aktivitet, der kræver en vis betaling, siger alle 'vi har ikke råd'.

Og hvorfor er det så sådan? Haile W. Hailemichael, der selv stammer fra det golde Eritrea, har en formodning:

– Folk er præget af den natur, der er her. Man har altid bare kunnet gå ud i skoven og tage, hvad man behøver. Det har ikke skabt en nødvendighed for hårdt arbejde. Anderledes i for eksempel det tørre Burkina Faso, hvor du må arbejde hårdt for føden. Folk fra Burkina hyres til at arbejde i Elfenbenskysten – for de er gode til det!

NGO'ernes entré

Dansk Flygtningehjælps kontor for det sydøstlige Liberia ligger i havnebyen Harper, ikke langt fra grænsen til Elfenbenskysten. Med sine 70 ansatte er Flygtningehjælpen den største NGO i byen.

Store dele af den engang smukke, gamle havneby Harper, hovedby i Liberias sydligste county med det poetiske navn *Maryland*, er i dag overtaget af slyngplanter eller af boligløse – det gælder for eksempel den tidligere præsident Tubmans statelige sommerbolig med havudsigt. Uhyre meget trænger til at blive sat i stand. Men folk hænger blot ud. Det virker ikke rigtig, som om nogen tager initiativ til noget.

Her – foran ruinerne af et par villaer ødelagt i borgerkrigen – møder vi Haile W. Hailemichaels lokale kollega, Abednego Darh, som er Community Development Coordinator for Dansk Flygtningehjælp.

– Da krigen sluttede, så vi NGO'erne, UNHCR og FAO komme ind – og de bragte alt med sig. Der var hjælpeorganisationer, som betalte bønder for at høste deres egne marker – hvor bæredygtigt er det lige? Man kunne i stedet have fået lokalsamfundet til selv at bidrage i projekter med deres arbejdskraft. Det er en stor udfordring nu at ændre folks bevidsthed og gøre dem mere uafhængige. Vi må arbejde med dem, siger Abednego Darh.

– Den måde, organisationerne har gjort tingene på, betyder, at de er blevet en del af problemet. Når du kører i en NGO-bil og stiger ud for at købe noget, tager folk 20 dollars for noget, der koster 10. Folk forventer, at du har penge, siger Abednego Darh.

At gøre en forskel

– Den største udfordring er at få folk til at tage ejerskab til aktiviteterne – at bestemme, at være en del af det og at yde, siger Erik Schiøtz Pedersen, som er leder af Dansk Flygtningehjælps kontor i Harper.

– Det er meget alment menneskeligt: Hvis du får noget, og det går i stykker – tjah – så er det over skulderen med det. Der kommer nok nogen og giver dig noget nyt. Noget andet er, hvis du selv har været med til at betale det. Flygtningene og til dels de internt fordrevne har gået i lang tid og vænnet sig til bare at modtage, fortæller Erik Schiøtz Pedersen.

Grundstammen i Flygtningehjælpens arbejde er derfor en analyse og en *community action-plan*, der bliver udarbejdet sammen med hvert enkelt landsbysamfund.

– Nogle communities er, kort tid efter at vi har trukket os ud, holdt op med at holde tingene ved lige, erkender Flygtningehjælpens leder i Harper. Han forklarer apatien med de mange års borgerkrig.

– Når du tilpas mange gange har bygget noget eller tilsået en mark, og soldaterne kommer og stjæler det hele, så gider du ikke mere. Hertil kommer så de interne spændinger, der gør, at folk ikke gider gøre noget for hinanden, siger Erik Schiøtz Pedersen.

Trods udfordringen med ejerskabet er projektadministratoren, der tidligere har arbejdet i Mozambique, Angola, Sydsudan og det nordlige Uganda, dog optimistisk.

– Jeg tror på, at vi gør en forskel. Det er derfor, jeg er her, siger han.

Stil krav

Et par huse længere nede ad Sinkor Street – hovedgaden i den 'fine' bydel – har u-landsorganisationen Ibis til huse i en slidt, gammel patriciervilla.

Ibis arbejder med uddannelse, og på gulvet indenfor står stabler af undervisningsmate-

IBIS

Den danske uddannelses-NGO Ibis har siden 2005 arbejdet med uddannelse i Liberia – et land, hvor 60 procent af lærerne ikke er uddannet lærere.

En stor gruppe i alderen 12-24 år fik ingen uddannelse under konflikten. Dem tilbyder Ibis nu en grundskoleuddannelse (1.-6. klasse) sammen med såkaldte *life skills*, der skal give dem en bedre trivsel og lære dem at begå sig i samfundet.

Ibis arbejder med uddannelse i 25 lokalsamfund i det sydvestlige Liberia, hvor organisationen kommer ud til 100 lærere og 2.400 elever. En særlig målgruppe er piger. Mange piger dropper ud af skolen, især når de bliver lidt ældre. Årsagerne er flere, men en af dem er, at en del forældre vælger at holde deres store piger hjemme af frygt for seksuelle overgreb – ikke mindst fra lærerens side.

DE ARBEJDER OGSÅ I LIBERIA

LÆGER UDEN GRÆNSER (MSF)

MSF driver to hospitaler og en klinik i Liberias hovedstad Monrovia:

- Benson Hospital, som er åbent for kvinder og børn (6.977 patienter modtog ambulant behandling, og 1.152 børn blev født på hospitalet i 2009).
- Børnehospitalet Island Hospital
- Klinikken New Kru Town, som hjælper kvinder, der har været udsat for seksuel vold.

I løbet af 2010 overdrager MSF aktiviteterne til Liberias sundhedsministerium og andre partnere. MSF fortsætter arbejdet i Liberia med et program for ofre for seksuel vold. MSF har arbejdet i Liberia siden 1990. *Kilde: MSF.*

DANSK RØDE KORS (DRK)

DRK står bag to projekter i Bong og Nimba County i det nordlige Liberia:

- Et sundhedsprojekt, som skal mindske forekomsten af en række udbredte sygdomme, såsom malaria, kolera, diarré og hiv/aids – og forbedre forholdene for fødende kvinder
- Et katastrofeberedskabsprojekt, som skal øge de to distrikters evne til at modstå lokale katastrofer, fx brande, vindstorme og oversvømmelser.

Projekterne begyndte i 2008 og forsætter foreløbig frem til slutningen af 2010. DRK har siden afslutningen af Liberias borgerkrig i 2003 arbejdet sammen med Liberias Røde Kors om genopbygningen af landet. *Kilde: DRK.*

rialer klar til at blive fordelt ud til skolerne – med kvitteringer klar i fire eksemplarer, så alle kan se, hvem der får hvor mange.

Ibis har arbejdet her siden 2005. Siden april 2007 med uddannelsesrådgiver Else Hansen i spidsen.

Else Hansen erkender, at området er præget af de mange år med nødhjælp.

– En af vores vagtmænd, der har været flygtning i Elfenbenskysten, udtrykte det fint: 'Det eneste, nødhjælpsorganisationerne ikke gjør-

DÅRLIGE VEJE GIVER HULLER I BUDGETTET

15.500 US dollars. Så meget lød regningen på i forrige måned for reparation og vedligeholdelse af Dansk Flygtningehjælps køretøjer i Harper og så er brændstof ikke med i beløbet. De 15.500 US dollars svarer i danske kroner til godt 80.000 kroner – det samme som en god brugt bil i Danmark. Selv om Toyota-firhjulstrækkerne er bygget til at køre på ujævne veje, så bliver bilerne alligevel ekstremt hårdt belastet. Problemet er især mudderet, der trænger ind overalt og virker som en slibemasse. Bremsebelægningen skal derfor skiftes efter blot to køreture i felten.

de, var at putte skeen i munden på os', siger hun.

'Det er ikke et Ibis-projekt, men jeres projekt', forklarer Else Hansen med jævne mellemrum til folk i landsbyerne. Ansvar og ejerskab er nøgleord i Ibis' arbejde her inden for uddannelsessektoren i Liberia.

Det sker konkret ved at hjælpe med til at danne elevråd på skolerne – noget helt nyt i et land, hvor 'børn skal ses, ikke høres' – og ved at puste nyt liv ind i skolebestyrrelserne, der kun fungerede på papiret.

Og det sker ved, at alle landsbyer selv skal lave en liste over interesserede elever og selv finde lærerne, hvis de vil have bygget en skole.

Else Hansen erkender dog, at det er et langt, sejt træk at ændre noget i et land, hvor så mange er traumatiseret af krigen, eller som livet har givet en fatalistisk indstilling.

– Folk har en udpræget mangel på tillid til hinanden. Man stoler ikke på nogen, siger hun og tilføjer:

– Jeg tror på, at det er de aktive ude i lokalsamfundene, der kan få bolden til at rulle. Og så skal vi have fat i de unge.

Den glade smed i Pleebo

En af de unge og aktive er den 27-årige smed Peter Wah, som bor og arbejder i markedsbyen Pleebo nord for Harper. Han er en af de 50, som er blevet udlært smed efter et tremåneders kursus hos Flygtningehjælpen i Harper. De sidste to og et halvt år har han haft en lille butik, som blot er et lille træskur, hvor han sæl-

Den 27-årige smed Peter Wah melder om alt udsolgt, nu hvor sæsonen for markarbejde starter. Foto: Mads Mariegaard.

ger de markredskaber, han producerer.

Peter Wah viser os en rive – tungt, solidt kram – og forsikrer os om, at hans håndsmedede redskaber fra træskuret i Pleebo er langt bedre end de billige importvarer fra Kina.

Han er en glad mand, for bortset fra to river er hylderne gabende tomme.

Regntiden er nemlig slut, og markarbejdet står for døren, så bønderne har købt næsten alle smedens redskaber. Peter Wah har nu travlt med at få fremstillet flere hakkejern, lugejern og spader. Han kan nå at smede 15 redskaber om dagen, hvilket giver ham en indtægt på 5.000 liberiadollars (LRD) om dagen (380 kroner); på gode dage op mod 10.000 LRD (760 kroner).

– Det meste laver jeg af jern fra kasserede biler. Jernet køber jeg af skrothandleren, siger han og slår ud med armen i en gestus, der viser

DANSK FLYGTNINGEHJÆLP

En flygtningekrise kan deles i tre trin: 1) Nødhjælp, 2) hjælp til at vende tilbage – og så 3) den langsigtede, stabiliserende indsats. Det er dette tredje trin, genopbygningen, som Dansk Flygtningehjælp nu arbejder med i det sydlige Liberia. Det sker i 40 lokalsamfund – og tre til seks flere er på vej – i Liberias tre sydligste provinser *River Gee*, *Gran Kru* og *Maryland* (se kort s. 3).

Sammen med beboerne bliver der udarbejdet en plan, der kortlægger landsbyens muligheder og ønsker. Herefter startes aktiviteter, der kan gå fra brønd- og skolebyggeri til smålandbrug såsom svinehold. I 18 landsbyer har Flygtningehjælpen udstationeret såkaldte *community mobilizers*, der sammen med to lokale *'change agents'* fungerer som fødselshjælpere for udvikling i alt 40 lokalsamfund.

Borgerkrigen har også betydet, at megen viden om dagliglivets rutiner er forsvundet. Ifølge FAO i Liberia havde 70 procent af husholdningerne en køkkenhave før krigen. I dag er de væk. *Community mobilizerne* forpligter sig derfor som en del af kontrakten til at anlægge og dyrke egen køkkenhave til inspiration for de lokale.

Den danske NGO skelner ikke mellem fastboende og hjemvendte flygtninge og internt fordrevne – støtten til landsbyerne sigter på at opbygge et fællesskab, som skal udviske forskellen mellem grupperne.

De spændinger, der er i området, skyldes ofte strid om jord. Flygtninge, der har været væk fra Liberia, vender ofte tilbage for at opdage, at internt fordrevne har bosat sig på deres jord – og ingen af parterne har skøde på jorden. Også det faktum, at nogle grupper får mere hjælp end andre, kan sætte sindene i kog.

I Nimba county (se kort s. 3) i det nordlige Liberia er Dansk Flygtningehjælp også til stede med aktiviteter for fordrevne kvinder. Målet er at give seks lokalsamfund adgang til rent drikkevand, bæredygtig landbrugsproduktion og bedre adgang til markedet.

op ad vejen. Liberia er storimportør af brugte, udtjente biler fra Europa – også fra Danmark. Så hvem ved, måske er bagklappen på VW Polo'en fra Mariager eller Mundelstrup endt som et hakkejern hos den glade smed i Pleebo.

VIBORG – VESTAFRIKA TUR/RETUR

Folkelig deltagelse er den statslige bistands svage punkt, mener fremtrædende viborgensere, som vil skabe interesse for Liberias fattige.

Af Mads Mariegaard, Monrovia

Der er langt fra Viborg til Vestafrika, men ikke længere, end at fem viborgensere tog turen til Liberia i januar i år – heriblandt en afgående borgmester og Dansk Flygtningehjælps formand.

Målet er senere at samle én million kroner ind i Viborg til fire landsbyer i Liberia – og samtidig oplyse borgerne i Viborg om fattig-

dom og udvikling i Liberia, for eksempel via emneuger i folkeskolerne, foredrag og udstillinger.

– Udvikling og oplysning går hånd i hånd i projektet, fortæller Stig Glent-Madsen, landsdommer og formand for Dansk Flygtningehjælp, med et orange Brussels Airlines-papkrus foran sig om bord på SN245 til Monrovia. Han fortsætter:

– Det er vigtigt at hjælpe Liberia, men det også vigtigt at oplyse og engagere borgerne i Danmark, og det er NGO'ernes force. Den folkelige forankring er den statslige bistands akilleshæl.

'Mange kender os'

På et flysæde ved siden af sidder Viborgs afgående borgmester Johannes Stensgaard i færd med at læse den liberianske præsidents selv-

biografi. Han er en af de viborgensere, som vil komme til at holde mange foredrag om Liberia i foråret.

– Mange i Viborg kender os, og det tror jeg skaber troværdighed og interesse for projektet. Der er allerede nogle, der har bedt mig holde foredrag om min borgmestertid, og til dem har jeg sagt, at en del af foredraget kommer til at handle om Liberia, siger Johannes Stensgaard, der selv valgte at stoppe efter 12 år som socialdemokratisk borgmester i domkirkebyen.

Støtter vand og skoler

Fem dage senere – efter besøg i fire landsbyer i Nimba-distriktet i det nordlige Liberia – sunder Viborg-gruppen sig med kolde vandflasker på terrassen foran et hotel ved atlanterhavskysten i Liberias hovedstad Monrovia.

Stig Glent-Madsen viser fotos af faldefærdi-

ge brønde og skoler i landsbyerne på sit digital-kamera. Gruppen er blevet enige med landsbyboerne om, at Viborg-støtten skal bruges til at skaffe rent drikkevand og uddannelse.

For Johannes Stensgaard, der med undtagelse af et ophold i Sydafrika besøger Afrika for første gang, har oplevelserne givet stof til adskillige foredrag.

– Når vi så få timers rejse fra Danmark kan møde mennesker, hvis tilværelse er så ringe, så kan vi ikke leve med *ikke* at gøre noget. Jeg er sikker på, at de personlige indtryk, vi kommer hjem med, kan engagere folk i Viborg til at hjælpe Liberia, siger han.

Læs mere på www.viborg.dk/liberia.

‘DE SKYLDIGE HAR IKKE ERKENDT DERES ANSVAR’

Liberianerne gør regnskabet op efter 14 års borgerkrig. En kommission har udpeget de skyldige, men få har indrømmet ansvar. Og hvor bliver forsoningen så af?

Af Mads Mariegaard, Monrovia

Den liberianske psyke er et åbent sår. Alle har oplevet – eller kender nogen, der har oplevet – borgerkrigens rædsler på nærmeste hold.

Det gælder også Saki Golafe, 27-årig kemistuderende ved University of Liberia. I en pause fra bøgerne, en eksamenstravl formiddag i januar, viser han rundt på universitets livlige campusområde, placeret mellem Liberias udenrigsministerium og Mesurado-floden, der strømmer gennem hovedstaden Monrovia.

SANDHED OG FORSONING

Idéen til en liberiansk sandheds- og forsoningskommission opstod under forhandlingerne i Ghana i 2003, som afsluttede 14 års borgerkrig i Liberia, og var inspireret af en lignende kommission i 1990'ernes Sydafrika. Den liberianske kommission fik til opgave at efterforske krænkelser af menneskerettigheder, overtrædelser af international humanitær lov og anden misbrug under borgerkrigen, herunder massakrer, henrettelser, seksuelle krænkelser og økonomisk kriminalitet. Kommissionen skulle samtidig udpege de ansvarlige for borgerkrigen og skabe et forum, hvor ofre og gerningsmænd kunne dele deres erfaringer med henblik på heling og forsoning.

Kommissionen har anklaget 98 personer for krigsforbrydelser og overtrædelser af international humanitær lov – og anbefalet, at yderligere 50 personer udelukkes fra at varetage offentlige embeder i 30 år, heriblandt landets præsident Ellen Johnson Sirleaf. En udbredt opfattelse er dog, at de ansvarlige for borgerkrigen ikke i tilstrækkeligt omfang har indrømmet skyld, og at kommissionen derfor – i modsætning til det sydafrikanske forbillede – kun har haft begrænset effekt. Kommissionens arbejde, herunder trykning af den afsluttende rapport, som udkom i december 2009, blev støttet fra Danmarks ambassade i Ghana med i alt tre millioner kroner.

Ligesom mange andre liberianere måtte Saki Golafe flygte i 1990, kort efter at borgerkrigen brød ud. Sammen med sin familie og flere andre flygtninge søgte han tilflugt i en stor hal ved grænsen til Sierra Leone. I hallen var en general fra en oprørsgruppe, som blev kontrolleret af den daværende krigsherre og senere præsident Charles Taylor (se boks).

”

De forfærdende vidneudsagn om grusomheder under kommissionens høringer har skabt mere konflikt end forsoning, hovedsagelig på grund af gerningsmændenes manglende udtryk for anger og indrømmelse af ansvar.

Human Rights Watch

– Generalen åbnede ild i hallen, fortæller Saki Golafe. – Han skød vildt omkring og dræbte min bror.

Ingen ny begyndelse

En sandheds- og forsoningskommission, som regeringen nedsatte i 2003 efter sydafrikansk forbillede, skulle udpege de ansvarlige, så ofre og gerningsmænd kunne dele deres oplevelser med henblik på forsoning.

I december 2009 anbefalede kommissionen, at 98 personer anklages for krigsforbrydelser og overtrædelser af international humanitær lov – blandt dem parlamentarikere og fremtrædende forretningsmænd og embedsfolk. Nogle af de anklagede afholdt efterfølgende et pressemøde, hvor de advarede mod, at rapporten kunne få borgerkrigen til at bryde ud på ny.

Ifølge Jonny Steinberg, analytiker ved Open Society Institute i New York, er mange ‘almindelige’ liberianere tilfredse med rapporten, fordi den placerer et ansvar for borgerkrigen, mens den politiske elite og det internationale samfund finder den uacceptabel, fordi den er fyldt med fejl og antagelser uden hold i virkeligheden.

”Det vil næsten helt sikkert betyde, at rapportens omstride anbefalinger aldrig bliver gennemført,” skrev Jonny Steinberg i en analyse i tids-

Saki Golafe, 27-årig kemistuderende og blogger, mistede sin bror under Liberias borgerkrig. De ansvarlige har ikke indrømmet skyld, føler han. Foto: Stefan Katić.

skriftet African Affairs i november. ”Rapporten kommer ikke til at varsle en ny begyndelse, men fører sandsynligvis bare til endnu mere bitterhed blandt liberianerne over, at magthaverne slipper af sted med hvad som helst.”

Skyldige tager ikke ansvar

Kommissionens arbejde har heller ikke hjulpet Saki Golafe. Han formulerer sig i lange, præcise vendinger, bærer et nydeligt blåt jakkesæt og sidder med benene over kors og fingrene flettet, hvilende på det ene knæ. Men det intellektuelle ydre skjuler hverken vreden eller sorgen over tabet.

– Jeg har fulgt kommissionens offentlige høringer, og jeg føler ikke, at de skyldige har erkendt deres ansvar. Hvis de ikke gør det, hvordan skal jeg så kunne forsone mig med dem? spørger Saki Golafe, som i sin fritid blogger om liberiansk politik på *ceasefireliberia.com*.

Den general, der dræbte Saki Golafes bror, blev selv dræbt senere under borgerkrigen – men hans vrede er også rettet mod de grup-

per, som bærer det overordnede ansvar for grusomhederne. Og hans skuffelse over sandheds- og forsoningsprocessen deles af hovedparten af befolkningen, vurderede menneskerettighedsorganisationen Human Rights Watch i en rapport for nylig.

”De forfærdende vidneudsagn om grusomheder under kommissionens høringer har skabt mere konflikt end forsoning, hovedsagelig på grund af gerningsmændenes manglende udtryk for anger og indrømmelse af ansvar,” står der i rapporten.

Nødvendig forsoning

For Liberias præsident Ellen Johnson Sirleaf rummer kommissionens rapport et personligt dilemma, fordi hun står på en liste over 50 personer, som kommissionens anbefaler at udelukke fra offentlige embeder i 30 år. Det skyldes, at hun under borgerkrigen støttede Charles Taylor med 10.000 amerikanske dollars, inden hun skiftede mening og – dog uden held – udfordrede ham ved præsidentvalget i 1997.

LIBERIAS LANGE KONFLIKT

• 1847

- Liberia – efter *Liberty*, frihed – bliver grundlagt af frigivne amerikanske slaver fra organisationen American Colonization Society. De bliver landets nye overklasse. Liberia har siden båret præg af denne konflikt mellem ‘americo-liberianerne’ og de afrikanske indfødte.

•

•

• 1980

- Oversergent Samuel Doe bliver præsident, da han sammen med en mindre gruppe soldater afsætter regeringen ved et kup og beordrer henrettelse af 13 fremtrædende regeringsfolk på en strand. Herefter begynder tre årtiers ustabilitet i Liberia.

•

•

• 1989

- Charles Taylor leder en væbnet opstand mod Doe-regeringen, tager kontrol over landet og torturerer Samuel Doe til døde året efter. Begivenhederne udløser en borgerkrig mellem syv etniske grupper, som kæmper om landets naturresurser. Krigen varer i første omgang syv år.

•

•

EX-PRÆSIDENT UNDER ANKLAGE

Liberias præsident fra 1997 til 2003, Charles Taylor, har siden 2003 været under anklage fra en særlig domstol for Sierra Leone, som FN og den sierraleonske regering har nedsat i hovedstaden Freetown.

Foto: Michael Kooren/Polfoto.

Sagen mod Charles Taylor, der begyndte sit vidneudsagn i 2006, føres dog i Haag i Holland af hensyn til sikkerheden i Sierra Leone og Liberia.

Domstolen har mandat til at føre retssager mod de personer, der bærer det største ansvar for krænkelser af menneskerettigheder og overtrædelser af sierraleonsk lov og international humanitær lov i Sierra Leone siden 1996.

Den nu 62-årige Charles Taylor, som er retssagens mest prominente person, er anklaget for blandt andet overgreb mod civile, lemlæstelser, bortførelser, tortur, brug af børnesoldater og salg af våben i bytte for diamanter. Under retssagen, som er i forsvarsfasen, har Charles Taylor ikke nægtet, at de grusomme begivenheder har fundet sted – blot sagt, at han ikke bærer ansvaret. Den flamboyante ex-præsident er i øvrigt set vidne iført små gyldne manchetknapper formet som Afrika-kort. Taylor-sagen er åben for tilhørere i Haag og følges nøje i Liberia og Sierra Leone via medierne. Ifølge en meningsmåling ønsker seks ud af 10 liberianere og ni ud af 10 sierraleonere Charles Taylor kendt skyldig. Dommen ventes at falde i løbet af foråret.

Læs mere på www.charlestaylortrial.org.

Uden at kommentere sin egen rolle under borgerkrigen erkender Ellen Johnson Sirleaf over for *Udvikling*, at forsoningsprocessen langtfra er problemfri.

– Vi slås ikke længere fysisk, men vi kæmper stadig verbale kampe. Vi er kommet et stykke, men vi har langt igen, siger hun ved et møde med nordiske politikere i det liberianske udenrigsministerium, hvor hun midlertidigt har til huse på grund af en brand i præsidentboligen på Liberias uafhængighedsdag for to og et halvt år siden.

Også medlemmerne af det liberianske parlament må søge at finde fælles fodslag på trods af fortidens konflikter. Derfor har de indført regler, som forbyder krænkende udtalelser om andre medlemmer. De har også opfundet en anden metode, som de bruger, når det går hedest for sig, fortæller formanden for forretningsudvalget i Repræsentanternes Hus, Kettekumuehn Murray, som tager imod iført lilla traditionel klædedragt og matchende firkantet hat.

– Hvis der er nogen, der begynder at hidse sig for meget op, smiler han, – så skynder vi os at tage dem med uden for lokalet og giver dem noget koldt vand at drikke.

JERNLADY OG DONORDARLING

Ellen Johnson Sirleaf har som præsident på rekordtid gjort Liberia til donordarling, men befolkningen er utålmodig efter at se fremskridt. Det kan ramme hende ved valget i 2011.

Tekst og foto: Mads MariEGAard, Monrovia

Da Liberias 71-årige præsident Ellen Johnson Sirleaf for et års tid siden lovede indbyggerne i Belle Yalla, en tidligere fængselsby i den yderste afkrog af landet, at hun ville tilbringe julen sammen med dem, blev det mødt med en vis skepsis.

Ikke fordi indbyggerne ikke ville fejre højtiden med deres leder. Men fordi hun samtidig lovede, at hun ville rejse dertil ad landjorden, og fordi myndighederne først for nyligt var begyndt at etablere en vejstrækning til byen, som derfor lå helt isoleret fra omverdenen.

Men da julen kom, og vejen stadig langtfra var færdig, gjorde præsidenten alligevel alvor af sit løfte – og spadserede cirka tre timer ad mudrede stier og over vakkelvorne broer til Belle Yalla, hvor kvinderne lagde deres tørklæder på jorden foran præsidenten af ren begejstring.

Historien fortæller mindst to ting om Afrikas første demokratisk valgte kvindelige præsident: At når hun sætter sig noget for, så gennemfører hun det. Og at hun får brug for al den positive omtale, hun kan skrabes sammen, hvis hun skal genvælges til en ny seksårig periode som præsident i 2011.

Tredje gang lykkens gang

Ellen Johnson Sirleaf blev født i hovedstaden Monrovia som datter af veluddannede forældre. Moren var halvt tysk, mens faren blev den første indfødte liberianer i Liberias parlament – han tog i øvrigt sit efternavn efter landets første liberianskfødte præsident, Hilary Johnson, hvis navn således lever videre hos en ny præsident over hundrede år senere.

Som 17-årig blev Ellen Johnson gift med James Sirleaf, som hun fik fire børn med og senere blev skilt fra. Hun læste økonomi i Monrovia og på Harvard i USA, hvor hun

Ellen Johnson Sirleaf, Afrikas første demokratisk valgte kvindelige præsident, genopstiller ved valget i Liberia i 2011.

finansierede studierne ved at arbejde som tjener. I 1970'ernes Liberia blev hun vicefinansminister og finansminister, inden et militærkup i 1980 sendte hende på flugt til Kenya. Hun vendte dog tilbage til Liberia, stillede op ved næste præsidentvalg og endte i husarrest af samme grund.

I 1980'erne forlod hun Liberia og arbejdede for FN og Verdensbanken i USA, men vendte midt under borgerkrigen igen tilbage til Liberia. Her stillede hun op mod krigsherren Charles Taylor ved præsidentvalget i 1996, men tabte stort. I 2005 forsøgte hun sig atter som præsidentkandidat, og tredje gang blev lykkens gang, da hun vandt en smal sejr over den tidligere fodboldspiller George Weah.

Fyrede helt ministerium

Ellen Johnson Sirleaf, Liberias 22. præsident, har på rekordtid gjort Liberia til en 'donordarling' ved at sætte fokus på emner, som falder i donorerens smag, særligt bekæmpelse af korruption. I begyndelsen af sin præsident-

periode fyrede hun hele landets finansministerium for at komme korrupsionten til livs – en handling, der har medvirket til at give hende tilnavnet 'Jernladyen'.

Til gengæld er det så som så med opbakningen fra befolkningen, som nok er på fornavn med hende, men også kræver større og hurtigere fremskridt i fattigdomsbekæmpelsen, end regeringen hidtil har leveret. En anden skygge over præsidenten er hendes rolle under borgerkrigen, hvor hun – om end kortvarigt – støttede den daværende krigsherre Charles Taylor, som i dag står anklaget for krigsforbrydelser i Haag i Holland.

Ingen af delene ser dog ud til at påvirke Liberias jernlady, som i januar offentliggjorde, at hun genopstiller ved valget i 2011.

– Min drivkraft er ønsket om at vende landet rundt og glæden ved at se, at vi er på vej mod vedvarende fred. Nu skal vi tage de sidste skridt, så fremgangen bliver ustoppelig, siger hun til *Udvikling*.

Se også 'Det barn bliver...' under Bøger side 25.

1997

- Liberia afholder valg under international overvågning. Charles Taylor fører valgkamp under sloganet 'Han slog min far og mor ihjel, men jeg stemmer på ham alligevel' – og vinder stort. lagttagere tilskriver resultatet befolkningens frygt for, at Charles Taylor ellers ville genoptage krigen. Men borgerkrigen bryder ud på ny og fortsætter i seks.
-
-

2003

- Borgerkrigen slutter. Charles Taylor går i eksil, da han anklages af en særlig FN-domstol for sin rolle under borgerkrigen i Liberias naboland Sierra Leone (se boks). Liberia nedsætter en overgangsregering, som slutter fred med oprørsgrupperne, og FN rykker ind med 15.000 styrker, som skal sikre freden.
-
-

2005

- Tidligere finansminister Ellen Johnson Sirleaf vinder første valg efter borgerkrigen over George Weah og 22 andre modkandidater. Hun opnår stor anerkendelse internationalt og en vis fremgang i fattigdomsbekæmpelsen, men begrænset popularitet hos befolkningen.
-
-

2010

- I januar 2010 offentliggør præsident Ellen Johnson Sirleaf, at hun genopstiller ved valget i 2011. Retssagen mod Charles Taylor i Haag fortsætter og ventes afgjort i foråret 2010. FN's fredsbevarende operation i Liberia ventes reduceret fra 10.000 'blå hjelme' og FN-politifolk ved årsskiftet til 8.000 i maj.
-
-

LANDET DER LEVER AF GUMMI

80 procent af Liberias eksport er gummi. Landet er rigt på råstoffer og tømmer. Turisme er også et potentiale, men elendig infrastruktur ødelægger det hele.

Tekst og foto: Stefan Katić

Det store blå 'T' – for det danske rederi Torm – står endnu at læse på skorstenen af vraget af containerskibet Alexandra Torm, som ligger og rustet ved kajen i havnebyen Buchanan i Liberia.

Kønt er det ikke, men værre er det med de skibsvrag, der endnu ligger i selve havnebassinnet og spærrer for adgangen af skibe større end kanoer til Liberias eneste dybvandshavn.

Liberia har rige miner af guld, diamanter og jernmalm i sin nordlige del, som kan give store indtægter til landet og jobs til 50-60.000 mennesker. Men havnen i Buchanan er flaskehalsen for at få råstofferne skal ud. Derfor er planen nu, at havnebassinet skal ryddes for de farlige vrag, så havnen kan genåbne om et til to år.

Det er også i Buchanan midt på Liberias Atlanterhavskyst, at jernbanen fra malmminerne i nord ender. Også den er ved at blive renoveret.

Men indtil minedriften kommer op at køre igen, står gummi for 80 procent af Liberias eksportindtægter – intet under, at den liberianske blå 10-dollarseddel bærer en gummitapper på arbejde som motiv.

Landet har stadig masser af gummiplanter. Men gummitræerne er ikke blevet udskiftet, og mange plantager er helt groet til af ukrudt. Det amerikanske bildækfirma Firestone ejer store plantager, men fremstiller ikke dækkene i Liberia – rågummien forar-

bejdes og føres så ud af landet.

Også landbruget har kæmpepotentiale, for eksempel inden for ris og palmeolie. Landet er grønt og frodigt, men kun en mindre del er opdyrket. Og eksport af tømmer – der før krigen var på 100 millioner dollars om året – vurderes også som et stort potentiale, selv om der dog lyder bekymring for, om skovning kan ske på en bæredygtig måde.

Når det drejer sig om fiskeri, har Liberia ingen kystvagt, der kan håndhæve landets territorialfarvand, og derfor fisker blandt andre koreanske trawlere ulovligt ved de liberianske kyster. USA er imidlertid i øjeblikket ved at træne og udruste en kystbevogtning. Derudover findes ingen frysefaciliteter – hvad der er uheldigt, i betragtning af at en fisk skal spises samme dag, som den fanges.

Med sin lange kyststrækning har Liberia

ydermere potentiale inden for turisme. Mange surfere vil elske de kraftige bølger, der rammer kysten fra Atlanterhavet, men de mange fine surfsteder er vanskelige at komme til. Og selv om sikkerheden er blevet forbedret de seneste år, er Morovia ikke et sted, hvor man skal gå ud efter mørkets frembrud. Dertil er antallet af overnatningsmuligheder begrænsede. De første backpackere er dog observeret!

Finanskrisen

Selv om væksten i 2008 lå på pæne 7,1 procent – og ikke mindst skyldtes solide donorbidrag – har finanskrisen i anden halvdel af 2008 været et alvorligt tilbageslag. Krisen har ramt det fattige Liberia på fire områder: Færre skatter og afgifter i statskassen som følge af den faldende økonomiske aktivitet. Fald i eksporten – blandt andet fordi der nu

sælges færre biler og dermed færre bildæk verden over. Et mindre attraktivt klima for investeringer. Og færre penge – remitter – bliver nu sendt hjem fra liberianere i udlandet.

Kilde: Liberia Crisis Assessment, nov. 2009, (Prof. James Heintz/ILO).

LIBERIAS TRE VIGTIGSTE EKSPORTVARER I 2008

Gummi:	265,7 mio. USD
Jernskrot:	19,3 mio. USD
Kakao:	10,4 mio. USD
Samlet eksport:	339 mio. USD (1,8 mia. DKK)

Kilde: International Labour Organization (ILO).

Liberia har turistpotentiale, men udsigterne er lange. Her strand i det sydlige Liberia.

– Vi vil meget gerne tiltrække private investeringer, så vi kan komme ud af donorafhængigheden. Og vi vil meget gerne opfordre udenlandske virksomheder til selv at komme her og se, siger præsident Ellen Johnson Sirleaf til Udvikling. Danske FAN Milk og canadiske Buchanan Renewables har allerede etableret sig i Liberia.

STABILE ISSÆLGERE SØGES

FAN Milk, der i forvejen er til stede i flere lande i Vestafrika, startede en afdeling i hovedstaden Monrovia i december 2008. Landet var blevet stabilt nok til, at der kunne tjenes penge i Liberia, vurderede Aalborg-virksomheden, der sælger is og andre frosne mælkeprodukter:

– Det gjaldt for os om at være *first movers*, fastslår Einar Mark Christensen. Men selvom der er fred i Liberia nu, så byder landet dog på udfordringer lidt ud over det sædvanlige.

Elnettet når ikke ud til Monrovia-bydelen Bushrod Island, hvor FAN Milk har til huse.

Virksomheden har – trods den massive arbejdsløshed – kun 30 sælgere på gaden indtil nu. Det er svært at rekruttere og fastholde de 250 stabile gadesælgere, der kræves, før forretningen løber rundt. Mange dukker ikke op hver dag for at hente is som aftalt. De er

godt tilfredse med gårsdagens indtægt.

– Det er en læringsproces, fortæller Einar Mark Christensen fra FAN Milk, som gør sælgerne opmærksomme på deres betydning for at sikre en positiv udvikling af FAN Milks aktiviteter i landet.

Og så går handelsruterne i Afrika deres egne og højt besynderlige veje. Når en kølecontainer skal sendes med skib fra FAN Milks fabrik i Ghana og til Liberia længere henne ad kysten, så er eneste mulighed af sende den med MAERSK Containers fra Ghana og til MAERSKs containerhavn i Algeciras i Sydspanien – hvorefter den igen returneres sydpå til Liberia, en tur der snildt kan tage fire uger. Kun almindelige containere – ikke kølecontainere – kan sendes med skib fra Ghana og til Liberia. /sk

EKSOTISK TRÆFLIS TIL NORGE

Da den canadiske forretningsmand og filantrop John McCall MacBain havde tjent penge nok, besluttede han i 2006 at gå massivt ind i projekter i u-landene.

Eller rettere: I et enkelt u-land så investeringerne ville kunne mærkes. Valget faldt på Liberia, og hans investering på én million amerikanske dollars gik til projektet Buchanan Renewables Ltd.

Målet er at forny Liberias forsømte gummiplantager, lave billig energi – et flisfyret kraftværk uden for Monrovia er planlagt – og reducere CO₂-udledningen.

Efter 30 år giver et gummitræ kun ringe udbytte. Virksomheden opkøber og skover derfor de udtjente træer, som hugges til flis. Den eksporteres til en række europæiske lande som Italien og Tyskland, ja selv til skovrige lande som Sverige og Norge, hvor flisen

bliver brændt i kraftvarmeværker. Dette er en del af de kvoter for CO₂-køb, som de europæiske lande betaler i kompensation.

– Sidste år eksporterede vi 40.000 tons træflis. I år regner vi med at komme op på 300.000 tons, vurderer administrationschef Alexandra Baillie.

– Et gummitræ giver dårligere udbytte efter 30 år, men mange bønder har ikke råd til at udskifte træerne, fortæller administrationschefen. De bønder, der sælger deres gamle gummitræer, får plantet nye træer af en bedre sort, der allerede kan høstes for gummi efter syv år.

Buchanan Renewables har 650 ansatte, heraf 25-30 udenlandske eksperter. Den årlige omsætning ligger på otte millioner US dollars, og virksomheden giver allerede nu overskud. /sk

I midten af januar landede tre nordiske parlamentarikere i Roberts International Airport uden for den liberianske hovedstad Monrovia: Formanden for Folketingets Udenrigsudvalg Marion Pedersen (V), medlem af udvalget Jørgen Poulsen (R) og medlem af udenrigs- og forsvarsudvalget i det norske Storting Peter N. Myhre (Fremskrittspartiet).

FN's Nordiske Kontor i København havde, i samarbejde med FN i Liberia, inviteret politikerne fra de nordiske donorlande til Liberia for at se på forholdene i en post-konflikt-stat. *Udvikling* mødte de tre politikere under rejsen.

MED LOVGIVERNE I LIBERIA

MARION PEDERSEN (V)

Hvad har gjort mest indtryk på dig?

– Vi har set mange positive ting, men én negativ ting, nemlig fængslet i Monrovia. Mange har siddet der i flere år uden at have været for en dommer, og forholdene var elendige med op til 15 mand i én celle.

Kan du efter besøget se områder, hvor Danmark bør justere sit engagement i Liberia?

– Jeg ved godt, at det ikke er så populært at bruge u-landsbistand til at bygge fængsler, men det kunne være en ting, der virkelig kunne gøre en forskel.

Bør Danmark i højere grad støtte post-konflikt-samfund?

– Ja, det synes jeg, for med støtten kan landet stabiliseres, så konflikten ikke blusser op igen på grund af folks utilfredshed. Den store frygt er jo, at det hele bliver tabt på gulvet, fordi det ikke går hurtigt nok med at komme op på et bare nogenlunde niveau.

Hvis Danmark skal skrue op for støtten til post-konflikt-samfund, hvorfor så Liberia frem for Sudan, Somalia eller Sierra Leone?

– Ja, det kan man altid spørge. Men udviklingen her er i en god gænge. Embedsmændene og politikerne virker, som om de har det rette drive. Både de højeste embedsfolk her og præsident Johnson Sirleaf – selv om hun er en blid dame – udstråler virkelig power. Man kan mærke, at hun vil give sit liv for, at det her lykkes. Man bliver næsten helt flov, når man kommer herved og så ved, hvilket småfnidder der diskuteres hjemme. Vi er så privilegerede.

Løfter de enkelte projekter også landet som helhed?

– Det tror jeg. Flere af de steder, vi har været ude at se, indeholder et stort element af uddannelse, og det er jo alfa og omega. Skal de overtage det arbejde, udlændingene gør nu, behøver de en uddannelse. Jeg ville ønske, at vi sætter vores u-landsbistand op, for jeg har her fået syn for sagen for, at vi får noget for pengene. Jeg ser gerne Danmarks bistand op på tre procent, men det er helt for egen regning.

/sk

PETER N. MYHRE (FRP, NORGE)

Hvilke forventninger havde du til turen?

– Jeg er helt ny i den her sammenhæng og har aldrig været i Afrika syd for Sahara. Jeg har siddet i Stortinget i tre måneder og har deltaget for at tilegne mig viden om, hvordan livet i Liberia er. Jeg har også planer om at besøge flere u-lande og sætte mig mere ind i situationen, men jeg er klar over på forhånd, at vi ikke kan hjælpe alle.

Hvad er dit indtryk af Liberia?

– Det er et samfund, som har meget lang vej, før de kan være tilfredse med, hvordan folk har det. Landet er en misere, men jeg er imponeret over entusiasmen fra regeringsrepræsentanter og almindelige liberianere. Det har jeg for eksempel mærket, når jeg har besøgt skoleklasser. De ældste elever, som kan huske borgerkrigen, er meget hjertelige, og jeg kunne se i øjnene på dem, at de parate til at genopbygge Liberia.

”

Politisk uafhængighed er én ting, men at økonomisk uafhængighed er noget andet.

Peter N. Myhre, medlem af Stortinget (FrP)

Hvad har overrasket dig mest?

– Det har overrasket mig, hvor stærkt udviklingen er gået – der har jo kun været fred i omkring fem år. Freden er ikke robust, men alligevel mere solid, end jeg havde troet. Det har også slået mig, at politisk uafhængighed er én ting, men at økonomisk uafhængighed er noget andet. Det er meget vigtigt, at de får gang i økonomien, så der kan blive sat fart på udviklingen af landet.

Hvilken oplevelse har gjort det største indtryk?

– Jeg besøgte et modtagecenter for voldtagne piger, hvoraf nogle er helt ned til ét år. Det var en meget stærk oplevelse, men det er positivt, at der bliver taget hånd om dem, og at der en del af samfundet, som bryder sig om dem.

/mm

JØRGEN POULSEN (R)

*Hvad kan en uges rejse som denne her give en garvet u-landsve-
teran som dig?*

– Inden for en uge kan du godt nå at få en fornemmelse. Du har en regering, som giver visse forhåbninger. Du har et FN, som med en meget kompetent ledelse og troværdighed arbejder i dette land. Det, som jeg måske bemærker mest, er viljen til at arbejde 'for a better future', selv om det er et slagord.

Kan du efter besøget se områder, hvor Danmark bør justere sit engagement i Liberia?

– Liberia er et af de lande, hvor vi gør meget, og egentlig tror jeg, balancen er fin. Men vores parti hellere så en bistandsprocent på fem end på 0,8.

Hvis vi antager, at bistandsprocenten ligger fast: Skal vi så give flere penge til indsatser i post-konflikt-samfund?

– Jeg synes faktisk, vi har en rimelig balance nu. Det er utroligt dyrt med et fredsbevarende indsats, men forudsætningen for at få udvikling er fred. Det er jo ikke kun Liberia, som har problemer, men jeg mener, at vi også skal være i stand til at hjælpe andre end 'problem-lande'.

Løfter de enkelte projekter, du har set her, også landet som helhed?

– Når du kommer på besøg, er det ikke selve projektet, men viljen til at dreje udviklingen i en bestemt retning, jeg bider mærke i. Signalværdi om engagement, værdighed for kvinder. Det er en meget fornuftig tilgang, men det redder ikke landet. Det er som at plante et træ. Det tager tid, før det begynder at kaste frø af sig.

Det er vel ikke helt forkert at kalde præsident Ellen Johnson Sirleaf en donordarling? Er donorerne for ukritiske over for hende?

– Nu har vi jo set en del donordarlings, som vi bagefter ikke helt kunne forstå havde været 'darlings'. Spørgsmålet er, om hun stirrer sig for blind på at udnytte naturressurserne som løsningen. Det giver ikke nok job. Så hvordan undgår man, at landets befolkning kommer ind i en klienttilværelse? En anden kilde til bekymring er, at donorernes bidrag er tre-fire gange større end regeringens budget.

/sk

EL-CHEFEN OG STRØMTYVENE

Liberias elselskab har kun 1.600 betalende kunder. Ikke så underligt, for strømmen produceres på dyre, diesel-drevne nød anlæg. Udvikling mødte manden, der har dedikeret sit liv til at skaffe strøm til sine landsmænd.

Tekst og fotos: Stefan Katić, Monrovia

Hver eftermiddag returnerer en lastbil fra Liberias Nationale Elektricitetsselskab (LEC) til hovedkvarteret med et helt vognlæs af afklippede kabler og ledninger, som LEC-folkene har været ude at fjerne i Monrovias beboelseskvarterer.

Det er ledninger, som folk har brugt til ulovligt at koble deres husstand til forsyningsnettet. Da svindet er på 10-15 procent, har LEC en hel afdeling, der arbejder med at bekæmpe strømtyveri. LEC sammenholder mængden af strøm, der bliver sendt ud i de enkelte dele af ledningsnettet, med hvor meget, der betales for i den pågældende zone.

Arbejdet er det rene Sisufos-arbejde, for lige så hurtigt de ulovlige tilslutninger er fjernet, kommer der nye ledninger på. Og strømtyveriet bare vokser. For i takt med, at LEC udvider nettet til flere områder af byen, stiger antallet af illegale tilkoblinger proportionalt.

Men strømtyveriet er næsten en bagatel, når man ser på, hvilke udfordringer der ellers venter direktøren for LEC, Joseph T. Mayah, der har dedikeret sit liv til at skaffe liberianerne strøm.

Joseph T. Mayah har arbejdet for LEC siden 1979, to år efter at han tog sin eksamen som elektroingeniør fra Missouris Tekniske Universitet. I taknemmelighed over det stipendium, han fik i 1970'erne til at studere i USA,

er han fast besluttet på at 'betale tilbage' ved at bidrage til at genopbygge Liberia. Og forbindelsen til USA er fortsat stærk, da han har et par voksne børn, som nu studerer dér.

– Da borgerkrigen i Liberia sluttede i 2003, var landet i knæ, og folk prøvede bare at overleve. Liberias infrastruktur, herunder elnettet, var smadret, og LEC's aktiver faldt fra 400 millioner dollars til nul, fortæller Joseph T. Mayah med sin ru, raspende stemme i sit mørkebrune kontor med lyseblå plasticblomster i vase. Han tilføjer med et glimt i øjet:

– En god ting er der dog kommet ud af alle ødelæggelserne. Før borgerkrigen var Liberia – grundet de historiske bånd til USA – det eneste land i Afrika, der brugte 110 volt. Når alt nu alligevel lå i ruiner, var det en mulighed for at genetablere nettet nu baseret på 220 volt som i resten af Afrika.

En drøm om strøm

Forsyning af goder som drikkevand og el hører til de basale ydelser, som en borger som et minimum kan forvente af sin stat. Men kun et fåtal af liberianerne har adgang til disse to basale goder.

Emnet gadebelysning blev et politisk tema i valgkampen i 2003. Landets nuværende præsident Ellen Johnson Sirleaf lovede som kandidat, at elforsyningen til Monrovia ville være tilbage på Liberias første uafhængighedsdag (26. juli) efter krigen. Det gav LEC fem måneder til at få strømmen tilbage i forsyningsnettet – et net, der som nævnt var komplet vandaliseret efter krigen.

– Det føltes som en næsten umulig opgave. Men donorer fandt brugte generatorer og fik dem sendt hertil. Og vi nåede denne politiske frist, hvilket var vigtigt. Ellers ville det have været svært at få vælgerne til at tro på, at der kan ske andre fremskridt, fastslår Joseph T. Mayah.

Etableringen af gadebelysningen har betydning, at kriminaliteten er faldet markant i det centrale Monrovia.

Hvor markedspladserne før lukkede ved mørkets frembrud klokken 18, sidder de handlende der nu helt til klokken 22, og studerende læser i lyset fra gadelamperne.

En andet problem er at skaffe kvalificerede medarbejdere til LEC, der ved noget om transformere og stærkstrømskabler.

– Det er en af vores største udfordringer. De, der blev uddannet før krigen, er gamle nu, fortæller Joseph T. Mayah. De, der var børn under krigen, er i dag 30 år og har ikke fået meget uddannelse.

Tørstige generatorer

På LEC's grund i Monrovia står fem containere med hver sin generator, der tæsker løs døgnet rundt for at levere strøm til byen. To gange om ugen ruller en tankbil ind på LEC's område for at hælde diesel på tanken til de fem generatorer. 40.000 gallons (150.000 liter) diesel går der til at holde gang i de fem tørstige generatorer, som på hverdage leverer 250 kilowatt og på weekenddage 175 kW.

– Det er en meget dyr måde at lave strøm på, erkender Joseph T. Mayah.

Med en pris på 2,17 kroner (42 cent) pr. kilowatttime (kWh) kommer en almindelig elkunde i Monrovia nemt af med tusind kroner om måneden. Det er dyrt at bo i et fattigt postkonfliktland.

På sigt vil LEC udfase den dyre diesel og gå over til en billigere olietype, der vil halvere prisen for en kWh.

I alt har LEC 11 dieseldrevne generatorer i Monrovia, de fleste betalt af Norge. Det rækker lige til at dække gadebelysningen og 1.600 betalende klienter – flest småhandlende – i det centrale Monrovia. En del af de betalende kunder fungerer dog også som strømhælere – de lader andre koble sig illegalt på elnettet mod betaling.

På sigt er det planen at få etableret et højspændingskabel til nabolandet Elfenbenskysten, som har billig strøm i overskud fra sine vandkraftværker. Det vil reducere den

Joseph T. Mayah – giver Liberia elektriciteten tilbage.

pris, forbrugeren skal betale for en kilowatt strøm, ganske betragteligt.

Men hvad med el til Liberias ofte svært tilgængelige landområder? Her har Verdensbanken finansieret et projekt, der skal etablere et antal minivandkraftværker. En oplagt idé, for er der noget, Liberia ikke mangler, så er det regn.

Lukket for el til ministerium

Selv om donorpengene varmer dejligt, så tag ikke fejl: Politikken over for kunderne er konsekvent. Betales regningen ikke til tiden, lukkes der straks for strømmen. Et ministerium – hvilket kan vi ikke få oplyst – fik således for nylig cuttet strømmen på grund af manglende betaling.

– Der er ikke noget at gøre. Vi har selv regninger, vi skal betale, pointerer Joseph T. Mayah.

På den tekniske side er strømafbrydelser et stort problem. I Danmark er en strømafbrydelse en usædvanlig hændelse, der ophøjes til en nyhed i medierne. Sådan ser det ikke ud i Monrovia, hvor der er flere bydelsstrømafbrydelser dagligt. Men stemningen hos LEC er optimistisk.

– Nu har vi kun total blackout to-tre gange om måneden, fortæller ingeniør David Beyan, som er ansvarlig for LEC's diesलगeneratorer.

Mere hyppige er de strømafbrydelser, som blot rammer dele af elnettet. De skyldes som regel kraftig regn, der vælter træer ned over elledningerne, lastbiler, der vælter master, eller ulovlig tilkobling til nettet, som laver kortslutning.

Men det elstørstende Liberia har faktisk allerede et stort vandkraftværk, Mount Coffee Power Plant, der indtil borgerkrigen leverede 70 procent af Liberias el. Problemet er bare, at det som så meget andet blev raseret under borgerkrigen og derfor ligger stille.

– Det vil koste en halv milliard amerikanske dollars at reparere Mount Coffee-kraftværket, oplyser David Beyan. Men måske er der håb på vej, for som LEC's generatorchef siger:

– Kineserne har været og kigge på det.

”

I takt med, at Liberia Electricity Corporation udvider nettet til flere områder af byen, stiger antallet af illegale tilkoblinger proportionalt.

Regningen skal betales til tiden, ellers lukker LEC for strømmen.

Læserbrev

EFTER COP15: FN SKAL FORBLIVE FORUM FOR GLOBALE BESLUTNINGER

Fraværet af handlingsorienterede løsninger på klimaudfordringerne skyldes ikke FN-systemet, men derimod, at et fåmandsvælde dirigerer den globale udvikling.

Af Ingeborg Gaarde

Et skuffende COP15-resultat har atter sæt tvivl om FN-systemets eksistensberettigelse. Men løsningen er ikke – som der ivrigt er blevet agiteret for efter COP15 – at lægge ansvaret for klimaudfordringerne hos G20 i stedet for hos FN.

I G20 udelukkes de lande, der bliver hårdest ramt af globale kriser og klimakatastrofer. G20-beslutninger skaber derfor splid mellem i- og u-lande, da sidstnævnte føler sig ekskluderet fra at øve indflydelse på de globale løsninger, der i vid udstrækning er afgørende for deres fremtidige muligheder.

Hovedansvaret for fraværet af handlingsorienterede løsninger på klimaudfordringerne skal ikke tilskrives FN-systemet, men i stedet det faktum, at et fåmandsvælde dirigerer den globale udvikling. De stærke egeninteresser, der underminerer det store flertal af mil-

lioner af menneskers indsats for at sikre en bæredygtig fremtid for vores klode, skal svækkes – ikke styrkes. Derfor skal stormag-

Skal ansvaret for klimaudfordringerne tages ud af hænderne på FN? Svensk aktivist demonstrerer foran Christiansborg under FN's klimatopmøde i København i december. Foto: Leon Kirkholt/Polfoto.

terne ikke have endnu større indflydelse i G20. FN er på nuværende tidspunkt det mest legitime forum for internationale løsninger og må derfor opprioriteres og styrkes til at kunne koordinere indsatsen for globale politiske tiltag.

Globale udfordringer forude

Derudover må globale aktører sammentænke systematiske løsninger på klimakrisen. Et

eksempel på de manglende sammenkoblinger af global politik er, at alt imens verdens øjne i december 2009 var rettet mod klimatopmødet, gennemførte WTO atter forhandlinger i Doha-runden. Hvis der ikke kommer en favorabel handelsaftale for udviklingslandene, vil de fortsat have svært ved at få del i udviklingsprocesserne.

2010 er året, hvor vi er nået 2/3 af vejen til, at FN's 2015 Mål skal være indfriet. Dette realiseres kun, hvis der kommer samlede løsninger på såvel klima-, energi-, fattigdoms- og finanskriser, således at der skabes fælles retningslinjer for, hvordan der samarbejdes aktører og lande imellem for at vende udviklingen. En fælles indsats for at koordinere sammenhængen i de globale politiske prioriteter skal sikre fælles fodslag til at indfri 2015 Målene og sikre, at denne mangeårige indsats ikke også falder til jorden.

Verdens ledere skal hjælpes

Der er globale opgaver forude, som verdens ledere har brug for hjælp til at løse.

Løsningen er ikke at underminere FN's rolle som forum for globale beslutninger til fordel for G20. I stedet skal verdens ledere hente inspiration i civilsamfundet, der i høj grad har vist vilje til at forenes om handlingsorienterede globale budskaber og formået at sammentænke klimakrisen med energi-, finans- og fattigdomskrise. Snævre dagsordner må vige til fordel for fælles ansvar for at løse de fælles globale udfordringer.

Det er det første afgørende skridt i retning af et mere visionært og handledygtigt internationalt system.

Ingeborg Gaarde er stud.scient.pol.

DANIDAS VERDENSBILLEDLEGATET 2010

Søg Danidas Verdensbilledlegat. Der afholdes informationsmøder rundt i landet om legatet. Ansøgningsfristen er 31. marts. Se mere på www.3world.dk

VIL DU LAVE MINIFILM?

I DEN 3. VERDEN

Danidas Verdensbilledlegat 2010

OVERSÆTTELSER – TOLKNING
Alle sprog, kort leveringstid, etabl. 1976.
98 udlændinge oversætter til deres modersmål.

SES Erhvervs-Service ApS
Blichersvej 15A 7800 Skive
tel 9752 2911 fax 9751 2900
tekst@abc-ses.dk www.abc-ses.dk

ASTRONOMISKE LØNNINGER TIL DANIDA-RÅDGIVERE

Læserbrev

Af Kjeld Krageskov

Den globaliserede, veluddannede overklasse udnytter blandt andet de danske skatteyderes naivitet og godtroenhed i et velorganiseret stillingssystem. Så længe skatteyderne betaler regningen, fortsættes følgende urimeligheder: I min avis ser jeg, at Danida igen, igen søger en seniorrådgiver – her til Ministry of Agriculture i Uganda. En astronomisk højt lønnet international stilling.

Da jeg i 1960'erne arbejdede på græsrodsniveau i Uganda, var en af mine bekendte en dansk seniorrådgiver i cirka samme stilling som den, Danida her – små 50 år senere – stadig søger folk til. Skal dette forstås sådan, at der her i 2010 stadig ikke findes lokal ugandisk arbejdskraft, som kunne besætte en sådan stilling, samt at Ugandas regering ikke selv kunne betale stillingen med Uganda-borgernes skattemidler? Nej, sådan er det ikke!

Der findes ugandiske (eventuelt afrikanske) højtuddannede mennesker, som er kvalificerede til at besætte stillingen – og dette til lokale løntakster. Men hvorfor skulle de dog gøre det? De kender jo det internationale jobsystem og ved, at de da skal søge Danida-stillinger, andre landes tilsvarende stillinger samt eventuelt FN-stillinger. Herved får de cirka det tredobbelte i løn i forhold til at søge på et lokalt stillingsopslag.

Det er da langt mere attraktivt med en international stilling – med støtte til alt muligt: familiens flytning, børns skolegang (på internationale skoler, forstås), eventuelt delvis skattefri løn, favorable pensionsordning med videre. Jo, det forstås!

Danske politikere bevilger, og danske borgere betaler via skatten, mere eller mindre vidende om, hvad der foregår. Hvor længe mon det skal have lov at fortsætte, fru udviklingsminister?

Kjeld Krageskov er fhv. udviklingsarbejder i Østafrika.

UMORALSK AT NÆGTE U-LANDENE

KRONIK

Verden får stadig flere munde at mætte. Den danske regering bør derfor sende et klart signal til EU's medlemslande og til u-landene om, at Danmark nu er parat til at erstatte vores egoistiske nej til 'GMO-mad' med en saglig vurdering af ny teknologi for landbrug og fødevarer – gensplejsning eller ej.

Af Per Pinstrup-Andersen

Mens deltagere fra 192 lande i december måned drøftede klimaændringer, konsekvenser og mulige løsninger ved COP15 i København, fortsatte tørken i Kenya.

Majspanterne visner, der bliver ingen høst. Det rammer fattige landbofamilier hårdt. Folk sulter. Det går mest ud over børnene. Mange af dem, som overlever – og det er langt fra alle – bliver endnu mere underernærede. Men der er håb forude. Næste år begynder Kenyas landbrugsforskere at afprøve majssorter, som de håber er højtydende og tørketolerante. Sorter, som er mere modstandsdygtige over for tørke, så høsten ikke slår helt fejl, næste

”

Det er enestående, at en ny teknologi ikke har nogen som helst negativ bivirkning.

Landbrugsøkonom, professor
Per Pinstrup-Andersen.

gang tørken kommer. Bedre sent end aldrig, kunne man synes. Men det gælder ikke for de børn, som ikke klarede den.

Hvorfor havde landmændene i Kenya og andre afrikanske lande ikke adgang til tørke-

tolerante sorter, før tørken kom? Fordi det kræver en større forskningsindsats at frembringe dem, end hvad Kenya og andre lande var villig eller i stand til at stille på benene. Og så kræver det, at de mest egnede forskningsmetoder bliver taget i brug. Det betyder molekylær biologi og genmodificering. Men genmodificering (se boks) er farlig! Det skal man holde sig fra, siger en stor del af EU's befolkning, medlemslandenes regeringer og Greenpeace.

Det tror den kenyanske regering på, så den har ikke tilladt landmændene at dyrke genmodificeret majs, selv om den har været godkendt, sået, høstet og spist af både mennesker og dyr i Sydafrika, Argentina, Brasilien og USA i mange år. Selv om Kenya har et velfungerende offentligt finansieret landbrugsforskningssystem, har regeringen ikke engang tilladt markforsøg med genmodificerede sorter. Så de kenyanske landbofamilier sulter, og nogle af deres børn dør. Hellere det end tage risikoen med de genmodificerede planter. Eller hvad?

FORDOBLING AF FOLKETALLET FORUDE

Det er desværre ikke kun i Kenya, at folk sulter, og børn dør af underernæring. Sidste år døde fem millioner børn i Verden af sult og underernæring (næsten det samme antal som Danmarks samlede befolkning). De fleste var børn af fattige landbofamilier. En tredjedel af u-landenes børn under skolealderen lider af underernæring, og endnu flere børn og voksne er syge, fordi de ikke får nok vitaminer og mineraler. Selv om langt størstedelen af verdens fattige mennesker bor i u-landenes länddistrikter og er afhængige af landbrug, er det kun en tredjedel, som producerer nok mad til at brødføde sig selv.

Så de fleste fattige, som i forvejen bruger mere end halvdelen af deres indkomst på mad, bliver ramt hårdt, når fødevarepriserne stiger, som de gjorde i 2007-08. Ifølge FN's Fødevare- og Landbrugsorganisation (FAO) steg antallet af mennesker, som lider af sult, med flere end 150 millioner som følge af prisstigningerne i den periode.

Det er paradoksalt, at så mange landbofamilier ikke kan producere det, de behøver til sig selv. Der er mange årsager, men de væsentligste er meget lav produktivitet pr. hektar og ringe adgang til markeder, kredit og rådgivning. Selv med adgang til lån er mange landmænd ikke meget for at investere, fordi risikoen for at miste høsten som følge af tørke, insektangreb eller plantesygdomme er stor. Men kan verden overhovedet brødføde fremtidige generationer på en måde, som er bæredygtig for miljøet? FN's fremskrivninger siger, at vi når op på mellem ni og 10 milliarder mennesker, før antallet begynder at falde. Det vil sige cirka 50 procent flere, end vi er i dag. Og kan vi dyrke nok fødevarer, uden at vi øver vold mod vand, jord og klima, og uden

at fødevarepriserne går på himmelflugt, så endnu flere sulter?

Mit svar er ja, men det vil kræve, at vi sætter handling bag de mange flotte ord, som bliver udtalt ved diverse topmøder. Der er behov for handling på mange fronter, men historien har vist, at forskning, innovation og teknologi kan spille en overordentlig vigtig rolle. Molekylærbiologi har givet os et fantastisk godt redskab til at løse sundheds- og fødevareproblemer. Er vi villige til at udnytte det, eller ønsker vi fortsat at fornægte anvendelsen af den del af molekylærbiologien, som hedder genmodificering, uanset konsekvenser for mennesker og miljø?

”

Ny viden er farlig for en ideologi, som har spillet fallit.

Per Pinstrup-Andersen.

INGEN BIVIRKNINGER

Heldigvis har vi valgt at acceptere genmodificering i sundhedsforskningen. Vi kunne jo blive syge, men de fleste af os kommer nok ikke til at lide af sult. Så vi siger nej til GM-mad.

Men hvad med miljøet? Og nu vi har brugt mange ord på klimaændringer, skulle vi ikke se at få gang i forskning, som kunne hjælpe med til, at vi har nok fødevarer fremover, selv om temperaturen stiger? Kornsorter og andre afgrøder, som kan modstå tørke, oversvømmelse, stigende saltindhold i jorden og nye insektangreb og plantesygdomme, som klimaændringerne sandsynligvis medfører, vil ikke alene hjælpe med til at undgå en anden fødevarekrise. De vil også hjælpe de millioner af fattige mennesker i u-landene, som er afhængige af landbruget og som sulter, hvis høsten slår fejl. Produktionsmetoder, som kræver, at landmændene roder mindre i jorden og i stedet bruger ufarlige ukrudtsmidler, som afgrøder er modstandsdygtige over for, vil formindske udslip af drivhusgas fra jorden. Højere udbytter vil mindske nedhugning af skov og derfor bibeholde binding af mere drivhusgas.

Men hvad er risikoen? Genmodificeret mad har nu været på markedet i USA i mere end 12 år. Størstedelen af den mad, 300 millioner amerikanere spiser, er enten genmodificeret eller har været udsat for genmodificering et eller andet sted i produktionsprocessen. Masser af mennesker i andre lande spiser også gensplejset mad. Der er ikke påvist et eneste tilfælde af sygdom eller dødsfald forårsaget af at spise det. Husdyrene har det også godt med gensplejset foder, og deres mælk og kød fejler ikke noget. Genmodificering har heller ikke

forvoldt miljøskade. Det er enestående, at en ny teknologi ikke har nogen som helst negativ bivirkning.

Tænk blot på hjulet og alle de dødsfald, som det har forvoldt. Eller hvad med bivirkningerne af den medicin, vi tager? Det virker derfor lidt latterligt, at EU-landenes regeringer holder fast på, at genmodificeret mad og foder er farlige. Hvori består faren? Hvad er vi bange for? Har grupper, som har gjort modstand mod genmodificering i landbruget til deres mærkesag, fået en så stor magt over os? Eller søger EU-landenes regeringer at beskytte os? Beskytte os mod hvad?

DEN FORSØMTE FORSKNING

Vi europæere har ved vores adfærd, promovering, handelspolitik – og økonomisk støtte til internationale organisationer med modstand mod genmodificering i landbrug og fødevarer som mærkesag – influeret en række u-landes regeringer til ikke at godkende brug af genmodificeret udsæd i deres lande, samtidig med at vi gladelig godkender og indtager medicin, som er genmodificeret. Det er uetisk og uacceptabelt.

Prisen for vores adfærd betales af de mange millioner mennesker, som ikke får mad, fordi tørke, insekter eller plantesygdomme ødelægger høsten, eller fordi de lider af anæmi (blodmangel), som kunne undgås, hvis mulighederne for at forøge jernindholdet af den mad, de spiser, bliver udnyttet. Megen lidelse og død kunne have været undgået, hvis Kenya og andre afrikanske lande havde påbegyndt udvikling af afgrødesorter, som er modstandsdygtige over for tørke og angreb af insekter og plantesygdomme for 10 år siden i stedet for næste år. Hvorfor opmuntrede vi dem ikke til det for 10 år siden og tilbød forskningssamarbejde og økonomisk bistand? Hvorfor gør vi det ikke nu?

Men måske er vi i EU ved at komme på andre tanker. Sidste år blev der dyrket genmodificerede afgrøder på omkring 100.000 hektar i syv EU-lande, og der har lydt positive røster fra de sidste to G8-møder og fra EU's landbrugskommissær. Men bortset fra fødevareministerens forslag om, at vi skulle være mere åbne for import af genmodificeret foder, ser jeg ikke nogen opblødning i den officielle danske holdning.

'DET LØSER JO IKKE SULTPROBLEMERNE'

Modstandere af anvendelse af genmodificering til forbedring af fødevarer, landbrug og miljø har mange argumenter, men ligesom kejseren i eventyret har argumenterne intet tøj på. Et af argumenterne er, at 'det løser jo ikke verdens sultproblemer'. Nej, sikkerheds-seler i bilerne eller fartbegrænsninger eliminerer heller ikke trafikdrab. Skulle vi tillade spirituskørsel, fordi et forbud ikke sikrer, at ingen dør i trafikken? Naturligvis ikke.

GMO ER I VÆKST

GMO er *genetically modified organisms*.

Det areal i verden, som dyrkes med gensplejede afgrøder, steg 10 procent fra 2007 til 2008 (125 millioner hektarer).

13 millioner landbrug i Verden dyrkede genmodificerede afgrøder i 2008 – en stigning på over en million fra året før.

ADGANG TIL GENSPLEJSET MAD

Den forbudte majs.

Med hvilken ret hindrer EU – og Danmark – u-landene adgang til at dyrke genmodificerede afgrøder?
Ill.: Louise Thrane Jensen.

Anvendelse af de mest egnede forskningsmetoder er, ligesom forbud mod spirituskørsel, en del af løsningen, men det er ikke den endegyldige løsning.

Et andet argument, som ofte bliver fremført, er, at vi ikke ved nok om virkninger og bivirkninger. Et mere træffende argument er måske, at mange modstandere ikke ønsker at vide mere. Det må være forklaringen på, at de søger at ødelægge de markforsøg, som netop

skulle give yderligere viden. Ny viden er farlig for en ideologi, som har spillet fallit.

Så er der dem, som hævder, at 'vi ikke skal spille Gud'. Det er min opfattelse, at hvis Gud gav os hjerne, var det for, at vi skulle bruge den til blandt andet at sikre en balance mellem mennesker og natur, som udryddede sult og beskytter naturen. Spiller vi Gud, når vi forsøger at frembringe medicin til at løse vore sundhedsproblemer, som naturen ikke

selv kan løse? Skulle jeg sige nej tak til en medicin, som kunne kurere min datters cancer, hvis den var genmodificeret? Nej vel. Men er det ikke lige så vigtigt at redde et barn fra at sulte ihjel? Når talen falder på Gud, er det i øvrigt interessant, at Vatikanet, som for katolikker vel anses for at være Guds repræsentation på jord, ikke har problemer med at bruge genmodificering i landbrug og fødevarer.

EN GOD FORRETNING FOR LANDMANDEN

Et fjerde argument er, at pollen fra genmodificerede planter vil 'forurene' økologisk produceret mad. Det er naturligvis kun en risiko, hvis planten krydsbestøver. Men den risiko har danske frøproducenter været i stand til at undgå, og der er ingen grund til at tro, at en slags 'fredelig sameksistens' ikke kunne opnås mellem økologiske og genmodificerede afgrøder. I øvrigt forstår jeg ikke, hvorfor økologisk produktion ikke tillader genmodificering. Gener er da betydeligt mere naturlige end mange af de pesticider, som er tilladt i økologisk produktion.

Endelig er der det argument, at hvis landmændene bruger gensplejset udsæd, kommer de i lommen på Monsanto eller andre store private virksomheder, for de har monopol på genmodificeret udsæd. Nu strækker 'monopolet' altså kun til, hvad virksomheden har produceret og patenteret, og der er jo ingen, som tvinger landmændene til at købe forædlet udsæd fra Monsanto, hvis de hellere vil fortsætte med at bruge udsæd af samme slags, som de brugte før.

I betragtning af, at stort set alle amerikanske landmænd, som dyrker majs og soyabønner, vælger at købe patenteret genmodificeret udsæd, kunne det tyde på, at det er en god forretning for dem. Det er bekræftet af en række økonomiske analyser. Den globale økonomiske gevinst for perioden 1996-2005 er beregnet til 135 milliarder kroner, hvoraf lidt over halvdelen gik til u-landene. Alene i 2005 var den økonomiske gevinst 28 milliarder kroner. Det er derfor ikke så mærkeligt, at antallet af lande, som dyrker genmodificerede afgrøder, har været støt stigende fra seks til 25 gennem de sidste 12 år. Femten af de 25 er u-lande.

Genmodificering i bomuldsdyrkning har været en kæmpe økonomisk og miljømæssig succes. I Indien steg udbyttet med 30 procent, brug af pesticider faldt med 39 procent, og bomuldsproducenternes indkomst blev næsten fordoblet. I Kina steg udbyttet (også bomuld med 10 procent, og pesticidforbruget faldt med 60 procent. Landmændene, som

stort set alle har meget små brug, tjente flere penge, dels fordi udbyttet steg, og dels fordi de brugte mindre på pesticider.

Men argumentet mod Monsanto er måske i virkeligheden en antipati mod kapitalismen? Hvis det er tilfældet, ville jeg ønske, at de, som af ideologiske grunde søger at bekæmpe markedsøkonomien og kapitalismen, ville vælge et område, hvor deres kampagne gør mindre skade på de fattige og sultende i u-landene.

DANMARK SKAL SIGE JA TIL GMO'ER

Så hvordan kommer vi videre? Jeg foreslår, at den danske regering sender et klart signal til EU's medlemslande og vores samarbejdspartnere i u-landene om, at vi i Danmark nu er parate til at erstatte et kategorisk nej til 'GMO-mad' med saglig vurdering af ny teknologi for landbrug og fødevarer, uanset om der er brugt gensplejsning eller ej. Vi kunne dernæst tilbyde mere økonomisk og teknisk bistand til de u-lande, som ønsker at øge landbrugs- og fødevarerforskning og styrke deres institutioner til afprøvning og godkendelse af nye afgrødesorter.

Vi kunne også ophæve importrestriktioner mod gensplejsede soyabønner og majs, som er godkendt i eksportlandet. Det ville komme både landmænd og forbrugere til gode, og der er hverken sundhedsfare for mennesker eller dyr eller risiko for miljøskade forbundet med at fodre dyrene med GM-foder. Den eksisterende mærkningsordning giver i øvrigt forbrugeren et valg, som vil afhænge af den information, som er til rådighed.

Dernæst kunne vi prøve at hjælpe de andre EU-lande ud af den trance, som den multinationale kampagne mod GMO for landbrug og fødevarer har bragt dem i.

Hvor længe skal vi som nation fortsætte med at sidde med armene over kors og sige nej til GM-mad uden at vide, hvorfor vi siger nej, og uden at bekymre os om, hvordan andre mennesker bliver påvirket?

Per Pinstrup-Andersen er landbrugsøkonom og professor ved Cornell University i USA og Københavns Universitet. Han blev i Udvikling 6/09 af et uafhængigt panel udnævnt til titlen som 'Verdens vigtigste dansker' – defineret som den dansker, der har størst indflydelse på global fattigdomsbekæmpelse.

Foto: ku.dk

FRA DEN UDVIKLINGSPOLITISKE KAMPPLADS

Anmeldelse: Christian Kelm-Hansen, formand for Danidas Styrelse 1975-89, har udgivet sine erindringer. Af de over 1.000 sider fremgår det, at konsensus i dansk bistand i 1980'erne er noget af en myte.

Af Henning Kjeldgaard

Det er lige til at blive svedt af med alle de forskellige kasketter, Christian Kelm-Hansen præsenterer sig med i sine netop udkomne erindringer ”Kamp må der til”.

På ikke mindre end 1.000 sider får vi beretningen om hans tid som generalsekretær for Dansk Ungdoms Fællesråd over generalsekretær for Mellemfolkeligt Samvirke til forstander for Esbjerg Arbejderhøjskole og videre til formandsposten for Styrelsen for Internationalt Udviklingssamarbejde for at slutte af med præsidentposten for Dansk Røde Kors. For blot at nævne det vigtigste! Og så var han fra 1979 og frem til valget 12. december 1990 folketingsmedlem valgt for Socialdemokratiet i Silkeborg-kredsen.

I flæsket på venner og fjender

Bogen bærer præg af, at den nu 84-årige Kelm-Hansen har villet beskrive alle disse mange aktiviteter. Det er naturligvis ikke alle dele, der er lige interessante, men det er let at finde frem til netop de dele, som har ens interesse. Man mærker den gamle oplysningsmand i den let læselige præsentation af det omfangsrige stof. Og takket være, at Kelm-Hansen har kunnet støtte sig på sine omfattende dagbogsnotater, og – ikke mindst – at han i modsætning til så mange andre erindringsskrivere giver udtryk for sine

meninger lige på og hårdt, kan man finde guld både i beskrivelserne af begivenhederne og af de involverede personer.

Bøgerne understreger indtrykket af, at Kelm-Hansen står for det bedste i det samarbejdende folkestyre: På den ene side fik han som formand for Styrelsen fra 1975 til 1989 etableret et glimrende samarbejde med to så forskellige udenrigsministre som Kjeld Olesen og Uffe Ellemann-Jensen. På den anden side skete det ikke på bekostning af hans dybtfølte overbevisning om, at vi fra dansk side skulle sikre en forøgelse og forbedring af bistandsindsatsen. Også selv om det var krise-tider – hvilket det som bekendt åbenbart altid er i Danmark! Her går han med største velbehag i flæsket på både partifæller og Venstre-politikere, når de forveksler bistandsbevillingerne med ren erhvervsstøtte.

Årets underdrivelse

En af de alvorligste kriser for dansk bistands-samarbejde opstod i 1980, hvor Rigsrevisionen skarpt havde kritiseret en række af de danske projekter i Tanzania. Hertil kom, at ’gurun’ for alle os, der arbejdede med bistandsspørgsmål, Gunnar Myrdal, havde undsagt udviklingsbistanden. Og endelig brød de konservative den politiske enighed mellem de fire gamle partier og ønskede bistanden omlagt i mere erhvervsvenlig retning. Kjeld Olesen nedsatte derfor et udvalg, der – af en eller anden grund, som jeg aldrig har forstået – fik den tidligere formand for Mellemfolkeligt Samvirke Ole Bang som formand. Her fortæller Kelm-Hansen så, at ”det lykkedes ikke for Ole Bang at skabe et fordrageligt samarbejde i udvalget”, hvilket må siges at være årets underdrivelse, men oplyser samtidig (side 64), at ”samarbejdet med formanden Ole Bang var temmelig problematisk, ikke mindst for Danidas embedsmænd, så Kjeld Olesen tilbød at skifte formanden ud. Så langt ønskede Danidas chef Mogens Isaksen dog ikke at gå.”

Spørgsmålet om at inddrage dansk

erhvervsliv i at gennemføre bistanden har altid voldt problemer. Kelm-Hansen var selv ved at få ørerne i maskinen, da han kritiserede virksomheden Atlas for at have leveret maskiner og udstyr til blandt andet et slagteri, et fjerkræprojekt og en møbelfabrik i Sudan, finansieret over et statslån og noget eksportkredit. Som han skriver:

”Det er muligt, at der ikke kunne bebrejdes Atlas noget i juridisk forstand. Leverancerne var nok afgået i henhold til kontrakten, men moralsk, erhvervspolitisk og bistandspolitisk var det en helt tåbelig sag.” (Bind I, side 410-414).

At Atlas havde svigtet, blev imidlertid så klart, at firmaet valgte ikke at anlægge sag. Men leverancerne har lige siden stået i Sydsudan i uåbnede kasser og har næsten hver sommer i agurketiden givet Ekstra Bladet en god anledning til at fotografere dette pragteksempel af en bistandspolitisk ’hvid elefant’. Også selv om statslånsordningen for længst er afskaffet!

Som afslutning på debatten oven på Ole Bang-udvalgets betænkning vedtog Folketinget i februar 1983 en af Socialdemokratiet stillet dagsorden om Danmarks u-landspolitik. Ifølge en vurdering fra Mellemfolkeligt Samvirke var det hermed ”lykkedes Socialdemokratiet med Danida-styrelsesformand Chr. Kelm-Hansen i spidsen at få udenrigsminister Uffe Ellemann-Jensen til at føre socialdemokratisk bistandspolitik”.

Ifølge Kelm-Hansen ”er det nok lidt firkantet formuleret”, men ”det blev indledningen til et mangeårigt og fornuftigt samarbejde, hvor der lejlighedsvis sprang nogle gnister, mest

måske fordi ministeren havde behov for at markere sig i forhold til sit politiske bagland, der ikke altid havde den samme varme interesse for u-landsproblemerne, som den ministeren var i besiddelse af” (side 78).

Trods disse pæne ord om Uffe Ellemann-Jensen konstaterer Kelm-Hansen, at fundamentet for det gode samarbejde i 1980’erne var, at ”på samme måde som der i Folketinget eksisterede et sikkerhedspolitisk flertal uden om den borgerlige regering, kunne der også etableres et bistandspolitisk flertal bestående af Socialdemokratiet, Det Radikale Venstre, SF og VS”. Den beskæring af bistanden, udhuling af Danidas personaleresurser og omlægning af bistanden til erhvervsstøtte og til støtte for militære aktiviteter, som Uffe Ellemann-Jensens efterfølgere som formænd for Venstre har fået gennemført, vil med andre ord først kunne imødegås, når Folketinget igen får et nyt bistandspolitisk flertal.

Henning Kjeldgaard var ansat i Udenrigsministeriet 1963-97, bl.a. som ambassadør i en række afrikanske lande.

Kamp må der til Bind 1-2
Knap 1.000 sider. Silkeborg Bogtryk, 2009. Pris: 550,00 kr.

VIKINGEN I HVEDEMARKEN

Anmeldelse: Ny bog om den nu afdøde hvedeforsker Bent Skovmand, som var med til at oprette ’genbank’ for hvedesorter, et vigtigt bidrag mod sult i verden.

Af Ebbe Schiøler

Udvikling bragte i oktober 2009 en spændende oversigt over de fem vigtigste danskere inden for global fattigdomsbekæmpelse. Fortjent og velbegrunderet præsentation af en stribe mennesker, vi kan være stolte af at have som landsmænd.

Var udvælgelsen sket et par år tidligere, havde et navn kandideret stærkt til at være

med på listen: Bent Skovmand, der døde i starten af 2007 efter en lang karriere som hvedeforsker.

Det amerikanske Time Magazine skrev om ham i 1980’erne, at Skovmand ikke ligefrem var ’A Household Name’ i den almindelige bevidsthed, men at hans arbejde var ’vigtigere for almindelige mennesker end de fleste statslederes’.

Han var som hvedeforædler med i kredsen af unge forskere, der deltog i den netop afdøde nobelpristager Norman Borlaugs banebrydende arbejde med at skabe ydedygtige og robuste hvedesorter – blandt andet ved at styrke deres egetforsvar over for den altødelæggende hvedeskimmel.

Bent Skovmand opbyggede som sin helt centrale indsats den kolossalt store genbank for hvede på det internationale forskningscenter for hvede og majs, CIMMYT i Mexico.

Et afgørende værktøj i det internationale samarbejde for at øge verdens kornproduktion i takt med befolkningsvæksten. Dengang og nu støttet med danske bistandsmidler.

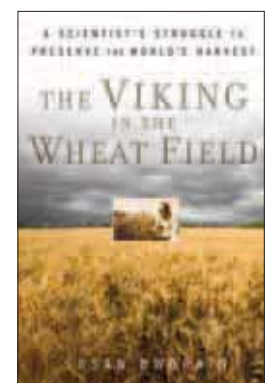
Der er netop udkommet en amerikansk bog om Skovmands liv og indsats, ’The Viking in the Wheat Field’ med den oplysende undertitel, i oversættelse: ’En forskers kamp for at beskytte verdens høst’. Den præsenterer endnu en af de ubeskrevne indsatser, der er så vitale for vores – og u-landenes – hverdag, præcis på linje med de bedrifter, de ’fem vigtigste danskere’ i Udvikling udfører.

Den øverst placerede på fem-listen, professor Per Pinstrup-Andersen, giver på omslaget af bogen et godt ord med på vejen: ”Takket være Bent Skovmand og forskere af hans slags tager de fleste af os det for givet, at der vil være mad på bordet, når vi har brug for det. ’The Viking in the Wheat Field’ handler om, hvor vig-

tigt det er at beskytte naturen og biodiversiteten og forbedre frøsorterne, så at tre milliarder flere mennesker kan få noget at spise om 40 år.”

En bog for specialister? Jo, måske nok, men sandelig også en bog, der giver ny indsigt i en central del af det globale ansvar for at nå 2015 Målene og de 2025 og 2050 og 2100 Mål, vi får brug for at opstille.

Ebbe Schiøler er konsulent og forfatter til bøger og artikler om u-landsforskning.

Susan Dworkin:
The Viking in the Wheat Field – A Scientist’s Struggle to Preserve the World’s Harvest.
Walker & Company, New York 2009.
256 sider.
Hardcover, \$26.

Anmeldelse: Forrygende bog om Zimbabwes historie, renset for koloni-nostalgi og Mugabe-propaganda.

Af Louise Windfeld-Høeberg

Indtil nu har det været umuligt at opdrive en nogenlunde fyldestgørende og troværdig version af Zimbabwes historie. Måske er det, fordi historien som bekendt skrives af sejrherren, for den slags bøger har enten været sølet ind i klassisk koloni-nostalgi eller skinger Mugabe-propaganda: Enten var alt bedre i gamle dage, eller også skulle alt forklares af myter, skrøner og usandsynlige heltegerninger, fortalt igen og igen til ukendelighed i bushen under frihedskampen i 1960’erne og 70’erne.

Netop derfor efterlyste Zimbabwes oppositionsleder og nuværende premierminister i samlingsregeringen Morgan Tsvangirai for over 10 år siden en ny kritisk version af landets historie. Nu er den så her, langt om længe.

’Becoming Zimbabwe’ giver et forrygende og klart overblik fra før kolonitiden til i dag, også selv om bogen kun er 269 sider lang.

Zimbabwes tidlige historie, fra år 850 til 1880, ved man ret lidt om. *Let’s face it*: Der var ikke andre end de få europæere, der i sidste del af perioden rejste igennem landet, som skrev noget ned.

Men det ser ud til, at store dele af det nordlige Sydafrika, Mozambique, Zambia, det østlige Botswana og altså Zimbabwe var én zone. Altså ikke en traditionel nation, men et område, hvor man bevægede sig nogenlunde frit. Her boede mange hundrede forskellige etniske grupper, der førte krige og handlede med hinanden.

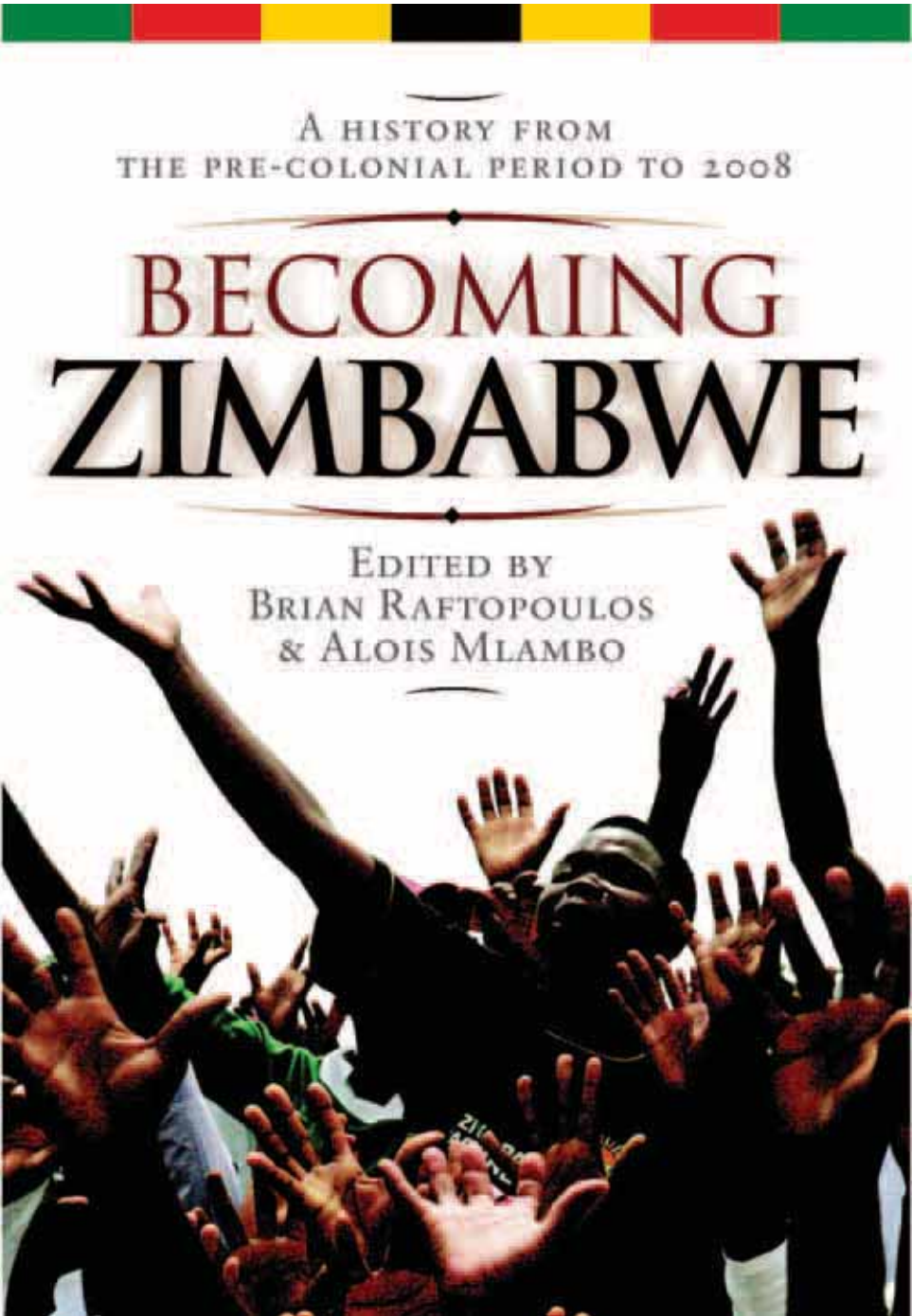
Shona – en opfindelse

Særlig interessant er det, at ’shona’, som i dag både betegner Zimbabwes befolkningsflertals sprog og kultur, først var noget, man fandt på, efter at de hvide var kommet (for at blive) i slutningen af 1800-tallet. Før den tid var der ingen, der gik rundt og betragtede sig selv som shona. Man var zezuru, manyika, karanga, korekore, ndau eller noget helt sjette.

Shona blev opfundet til lejligheden for at kunne beskrive dem, der ikke var fra befolkningsminoriteten i syd, *ndebele*. I dag tales blandingssproget af 80 pct. af befolkningen i Zimbabwe. Nationens navn kommer fra karanga: ’Dzimba dza mabwe’ som betyder det store stenhus.

Men før landet i 1980 kommer til at hedde Zimbabwe, skal vi igennem 100 års blodig historie, først under Cecil Rhodes og hans British South African Company, senere som britisk koloni og til sidst under Ian Smith og hans apartheid-regime, der kulminerer i borgerkrig.

Det nye land, Rhodesia, havde omkring år 1900 voldsomt underskud af (hvide) kvinder. For hver 100 mænd var der under 20 hunkøn. Dem måtte man værne om, så sex mellem hvide kvinder og sorte mænd blev gjort ulovligt, og blev man opdaget, kostede det fem år i arbejdslejr.

SÅDAN BLEV STENHUSET TIL

Sex mellem hvide mænd og sorte kvinder var man naturligvis af principielle grunde også nødt til at forbyde. Men der var bare ingen straf. Sådan er ’Becoming Zimbabwe’ også fuld af håndgribelige eksempler fra hverdagen.

National myte aflives

De første hvide opfattede de lokale som barbariske og primitive, og desværre ved vi ikke, hvad afrikanerne til gengæld mente om de hvide, for det er ikke skrevet ned. Men tilfredse var de, for i 1886-87 gør både ndebelene og shonaerne oprør.

Her gør bogen helt op med den udbredte opfattelse af, at oprøret (den første *chimuranga*) var velorganiseret og koordineret. Det var det ikke. Der var derimod tale om mange små oprør, som brød ud over flere år, mener historikeren Sabelo Gatsheni-Ndlovu.

Det er interessant, for en god portion af den nationale stolthed ligger netop i overbevisningen om, at oprøret var en planlagt begivenhed, hvor Zimbabwes samlede folk rejste sig mod overmagten på én gang.

Denne bog er et vigtigt skridt på vejen til at forstå Zimbabwe og bør være pligtlæsning for alle, der på sigt skal hjælpe med at få landet på fode igen, selv om det her et år efter indgåelsen af samlingsregeringen desværre ser ud til at have lange udsigter.

Louise Windfeld-Høeberg, journalist ved *Weekendavisen*, var i 1999-2006 bosat i Zimbabwe.

Brian Raftopoulos og Alois Mlambo (red.): **Becoming Zimbabwe**
Weaver Press.
269 sider, £22.95.

B Ø G E R

SKØNLITTERATUR

Between the Assassinations
Af Aravind Adiga
En samling noveller, som tilsammen tegner en ’moralisk biografi’ af en (fiktiv) indisk by på den sydvestlige kyst – et gruppeportræt af ’almindelige indere’ i en tid med ekstreme forandringer.
320 sider. 165 kr. Atlantic Books.

Brændte skygger
Af Kamila Shamsie
En familieroman, der tidsmæssigt spænder fra 1945 frem til i dag, og som geografisk bevæger sig hen over Asien fra Japan til Indien og fra Pakistan til Afghanistan. En dybt bevægende roman om mennesker, for hvem politiske beslutninger betyder liv eller død.
464 sider. 299 kr. Verve.

BIOGRAFIER OG VIDNESBYRD

Danske vidner til det armenske folkemord
Af Helle Schøler Kjær
Nationale tyrkiske aspirationer førte fra 1870’erne til massakrer på den armenske befolkning. Massakrer, der i 1915-17 kulminerede i mordet på op mod 1,5 million mennesker. I bogen lader forfatteren en dansk børnehjemsleder, en missionær og en gesandt aflægge deres vidnesbyrd om de grusomme begivenheder.
152 sider. 229 kr. Vandkunsten.

Det barn bliver til noget stort
Af Ellen Johnson Sirleaf
Når Afrikas første demokratisk valgte kvindelige præsident fortæller sin livshistorie, er den indflettet i og uadskillelig fra Liberias historie. Dette er fortællingen om en kvinde, som har haft for travlt til at opdage diskrimination, om kampen mod ’sorte koloniherrer’ og for demokrati og genopbygning af hendes land efter 14 års borgerkrig.
452 sider. 279 kr. Verve.

Min lykkes fjende
Af Malalai Joya
Hun er født i 1978 og er allerede kendt som ’den modigste kvinde i Afghanistan’. Hun blev valgt til det afghanske parlament, men hendes politiske modstandere fik hende suspenderet. I kampen for at generhverve sin retmæssige plads støttes hun blandt andre af Naomi Klein, Noam Chomsky og medlemmer fra stort set alle europæiske parlamenter.
250 sider. 279 kr. Verve.

FOTOBØGER

Livet på kanten om mangrover, koralrev og lokale folk
Af Peter Hauerbach
Mangrovetræer og koralrev udgør et af de vigtigste økosystemer i verden og er derfor væsentlige for opretholdelsen af klimabalancen. Mellem rev og rødder findes en ’hemmelig’ verden med et rigt dyre- og planteliv, som her dokumenteres i flotte fotografier.
100 sider. 199 kr. Siesta.

Mapping Sitting
Red. af Raad & Akram Zaatari
Med udgangspunkt i en udstilling af kommercielle portrætter begået af lokale fotografer, udforskes fotografiske portrætters rolle i den arabiske verden gennem det seneste århundrede.
284 sider. 213 kr. Arab Image Foundation & Mind the Gap.

DET FATTIGE LANDS RIGESTE MAND

Engang var han en købmand med sine varer på et æsel – nu ejer han tre privatfly. Forretningsmanden og filantropen Oumarou Kanazoé giver interview til *Udvikling* – på to sætninger.

Af Lars Zbinden Hansen, Ouagadougou

Det første indtryk af Oumarou Kanazoé er af en træt gammel mand, som han sidder dér – eller nærmest ligger – i sin *djellebah* (traditionel klædedragt, se foto, red.) i en af de mange lædersofaer i sin villa.

Træt er han da også. Han har lige fløjet 12 timer fra Beijing i et af sine tre privatfly. Han har været derude for at købe materialer til sin entreprenørvirksomhed OK – Oumarou Kanazoé Enterprises.

Gammel er han sådan set også, men præcis hvor gammel ved hverken han eller andre. Han er født et eller andet sted i årene 1925-1927.

Men billedet af manden, der er mangemilliardær i den lokale valuta CFA francs og mangemillionær i euro, ændrer sig, straks man sætter sig i sofaen over for ham og stiller det første spørgsmål – netop dét om alderen.

Ordknap ener

Oumarou Kanazoé kigger intenst og indtrængende på én i en rum tid, drejer hovedet og siger til oversætteren:

– Det kommer altså til at tage for lang tid det her. Kan du ikke sørge for, at min tekniske direktør kommer herind, så han kan svare på spørgsmålene?

Kanazoé er kendt for at være ordknap, så udtalelsen er vist usædvanlig lang. Til gengæld er det også det eneste, han siger til undertegnede.

Pludselig rejser han sig nemlig – hurtigt, adræt og uden tegn på træthed – og går ud af lokalet.

Noget forbløffet læner jeg mig tilbage i sofaen og indstiller mig på at vente på den tekniske direktør og samtidig prøve at samle op på de mange udtalelser, jeg indtil videre har fået om Kanazoé. Portrættet af denne 'exceptionelle' mand, som burkinerne kalder ham, skal hjem.

Det er nu ikke svært. Alle har nemlig en mening om Kanazoé. Nogle beundrer ham næsegrus for hans rigdom og gavmildhed. Andre hader ham indædt for hans tætte forhold til regeringen, som – mener de – er en stærk grund til, at Kanazoé er så rig, som han er.

Men alle er enige om, at Kanazoé helt klart er en ener i Burkina Faso. Og alle kender hans historie.

Kanazoé er født i en ekstremt fattig familie i landsbyen Yako, cirka 100 kilometer nord for hovedstaden Ouagadougou. Familien havde ikke råd til at sende ham i skole, så i stedet begyndte han som ganske lille at arbejde som væver og på markerne omkring byen.

Oumarou Kanazoé er Burkina Fasos rigeste mand og ejer tre privatfly og en helikopter. Foto: OK Enterprises.

Han lærte aldrig at læse og skrive. Derimod gik han på den lokale koran-skole og lærte at recitere Koranen udenad. Den oplevelse tilskriver han selv sin succes.

Han fandt nemlig i Koranen meningen med livet. Arbejdet med at lære Koranen udenad indgød ham også udholdenhed og en utrættelig arbejdsomhed. Det har han forklaret flere gange senere.

Da han var tolv, havde han allerede vævet *pagner* (lændeklæder, red.) i seks år og var oppe på tre om dagen. Dem solgte han på det lokale marked.

Han ansatte folk. De tre *pagner* blev til flere, og samtidig begyndte han at handle med andre varer: kola-nødder, salt og sandaler.

Gik hundreder af kilometer

Kanazoé tog varerne og gik – til fods – de hundrede af kilometer ned til Ghana og Elfenbenskysten og gjorde så gode forretninger, at han kunne købe et æsel til transporten – og snart en cykel, der hurtigt blev udskiftet med en lille knallert til at fragte varerne på.

Så åbnede han sin første butik i Yako og købte en restaurant, og i 1955 havde han råd til sin første lastbil, der i løbet af få år blev til 100 lastbiler og busser, som lå i rutefart mellem Burkina og Elfenbenskystens hovedstad Abidjan.

I midten af 1970'erne begyndte han at bygge veje, broer og dæmninger i Burkina og nabolandene. I dag er Kanazoé næsten synonym med al infrastruktur i Burkina.

Han har bygget hele boligområder i Ouagadougou. De fleste af byens asfalterede veje er hans værk. En af dem har han givet staten gratis – mod at vejen bærer hans navn.

Hans taknemmelig over for islam er at spore overalt i landet, hvor han har opført utallige moskéer. I Ouagadougou er Kanazoé ved at bygge det, der skal blive til landets største moské.

Han er præsident for det muslimske samfund i Burkina Faso og i øvrigt også præsident

for det burkinske handelskammer, ærespræsident i fonden bag den verdensberømte filmfestival i Burkina, FESPACO, og marokkansk honorær konsul.

I overensstemmelse med sin tro deler Kanazoé gavmildt ud af sin rigdom. Noget af det seneste er, at han har givet over 100 millioner CFA franc (over en million danske kroner) til ofrene for den voldsomme stormflod, der 1. september 2009 hærgede store dele af Ouagadougou.

”

Det kommer altså til at tage for lang tid det her. Kan du ikke sørge for, at min tekniske direktør kommer herind, så han kan svare på spørgsmålene?

Oumarou Kanazoé

Det er også en kendt sag, at Kanazoé har betalt for og egenhændigt uddelt mad til folk rundt omkring i Burkina, når der været sultproblemer.

Alt dette bekræfter Kanazoés tekniske direktør Martin Ouedraogo, der nu har sat sig i sofaen ved siden af mig.

Direktøren, der har arbejdet for Kanazoé i 30 år, lufter straks det det ord, som dukker op, hver gang talen falder på Kanazoé: *exceptionel*. Ouedraogo siger:

– Chefen er en exceptionel mand. Han tænker enormt hurtigt, og selv komplicerede ting fanger han straks. Vi andre skal faktisk løbe stærkt for at følge med ham. Han arbejder permanent – utrætteligt.

Kanazoé er stadig den faktiske daglige leder af OK. Han holder møder med underdirektørerne hver morgen, men træffer selv de vigtigste beslutninger. Kanazoé kender angiveligt

personligt de over 3.000 fastansatte medarbejdere og en stor del af de fire gange så mange, som er ansat i forskellige entreprenørprojekter.

Mange penge

Hvor mange penge og værdier Kanazoé egentligt har, er Ouedraogo derimod ikke meget for at udtale sig om, men siger blot:

– Han har MANGE. Heller ikke Kanazoés og firmaets forhold til den politiske magt i Burkina er Ouedraogos yndlingsemne:

– Vi arbejder altid sammen med de aktuelle politiske magthavere, siger han kort.

Og det må jo logisk være blevet til et tæt samarbejde, eftersom præsident Blaise Compaoré og CDP-partiet nu har siddet ved magten i 22 år. Hvor meget samarbejdet så har bidraget til Kanazoés rigdom, kan nok aldrig helt kortlægges.

Men at der er en tæt sammenhæng, er der næppe tvivl om.

– Kanazoé er en af de største økonomiske støtter bag CDP – og du kan roligt regne med, at han ikke gør det gratis. En del af manden er helt klart altruistisk. Han giver ud til højre og venstre. Men den anden del er vigtigere: Han er først og fremmest forretningsmand, siger Blaise Sondo, direktør i et burkinsk anti-korruptionsnetværk, Réseau National de Lutte Anti-Corruption.

På vej ud fra Kanazoés rundt regnet tre kvadratkilometer store compound med villaer, kontorer, lagerbygninger og et utal af entreprenørmaskiner, går jeg forbi Kanazoés flotte, helt egen moské, som folk i området dog må benytte, når det passer dem.

Jeg tænker, hvor det 'exceptionelle' hos Kanazoé mon i virkeligheden ligger: I islam, i samarbejdet med regeringen, i entreprenørånden, i korruptionen i Burkina eller et helt femte sted – eller måske i en 'exceptionel' kombination?

Lars Zbinden Hansen er freelancejournalist og bor i Lomé, Togo.

Som ung antropologi-stude-
rende tog Birgitte Markussen
på sit livs første feltarbejde i
Vestafrika. Nu skal hun tilba-
ge til regionen – som dansk
ambassadør i Burkina Faso.

Af Ulrikke Moustgaard

Hvad har mexicanske jordspørgsmål, fransk hekseri og julerevy med hinanden at gøre? Svaret er Birgitte Markussen.

Den 46-årige kvinde, der i september 2010 sætter sig i ambassadørstolen på den danske ambassade i Burkina Fasos hovedstad Ouagadougou, har et vidtfavnende CV. Den faglige baggrund ligger i antropologien og har ført Birgitte Markussen langt omkring både under og efter sine studier i etnografi og socialantropologi på Aarhus Universitet.

Drivkraften har altid været en stor nysgerighed efter at forstå andre kulturer, samfund og folkeslag. Og den er stadig intakt.

– Min baggrund har givet mig en grundlæggende respekt for mennesker – uanset kultur. Jeg tillægger det meget stor betydning at kunne forstå andre samfund. Det mener jeg er en vigtig kompetence, også som ambassadør, siger hun.

Efter en kort flirt med medicinstudiet besluttede Birgitte Markussen sig for at læse

antropologi. En af de første rejser gik til det nordlige Nigeria. Her boede hun i en lille landsby på kanten af Sahara.

– Jeg har prøvet at være meget, meget tørstig, som hun siger.

Senere kastede hun sig over feltarbejde i Latinamerika, hovedsagelig Mexico, hvor hun fulgte de lokale småbønders kamp om jordrettigheder.

Men arbejdet foregik ikke kun på de mere eksotiske breddegrader. Birgitte Markussen studerede også hekseri blandt franske bønder. Og da hun under sine studier læste på en parisisk filmskole, der bekendte sig til filmgenren *Cinema Verité*, handlede hendes afgangsfilm om børn og deres ambitiøse mødre i den franske modeindustri.

Fra tsunami til fredsforhandling

Den nye ambassadør er således ikke en arketypisk profil i Udenrigsministeriet. Hun begyndte sin karriere dér i 2000 som konsulent og fik en central rolle i processen, da ministeriet få år senere decentraliserede udviklingsarbejdet til de danske ambassader.

Samtidig har hun slået sine folder i huset som del af årets julerevy og sanger i husbandet *The Globalizers*.

Hun var med på holdet, der evaluerede den

danske indsats efter tsunami-katastrofen i 2004. Året efter tog hendes karriere en ny drejning, da hun blev souschef på den danske ambassade i Kampala, Uganda.

Klima, vækst og effektivitet

Når Birgitte Markussen lander i Ouagadougou, vil en af hendes første opgaver blive at lytte, fastslår hun. Til kollegaer såvel som til de lokale politikere. Dernæst skal der handles.

– Ud over at stille skarpt på Burkina Fasos politiske udvikling, vil jeg især gerne sætte fokus på klima, bæredygtig økonomisk vækst og bistandseffektivitet, siger hun.

Interessen for klima har Birgitte Markussen med hjemmefra, for i det seneste halvandet år har hun som souschef i ministeriets kontor for Miljø, Energi og Klima været med til forberede og gennemføre COP15-klimakonferencen.

Med sig tager ambassadøren også sin mand og to børn på henholdsvis 16 år og 9 år. Og hjemme i København må kollegaerne vinke farvel til et festligt indslag.

Ulrikke Moustgaard er freelancejournalist og forfatter.

Foto: Hans Henrik Philipsen.

NYT OM NAVNE FEBRUAR 2010

MULTILATERALE RÅDGIVERE

Laura Nielsen, 34, er ansat som juniorrådgiver i FN Global Compact med tjenestested i New York.

Kristoffer Nilas Tarp (foto), 31, er ansat som juniorrådgiver i FN Peacebuilding Support Office med tjenestested i New York.

Esben Quedens Harboe, 33, er ansat som specialassistent for regional koordination i UNDP med tjenestested i Burma.

Jens Lærke er draget fra FN for Central- og Østafrika i Nairobi til FN for Mellemøsten, Nordafrika og Centralasien i Kairo.

NGO'ER

Nidal M. Abu Arif er ansat som redaktør på KVINFO's website, Womendialogue.org, om køn og kvinders rettigheder i Danmark, Mellemøsten og Nordafrika.

Morten Emil Hansen, 41, er ansat som kampagnechef i Mellemfolkeligt Samvirke–Action Aid Denmark.

Lars Kaaber, 53, er ansat som pressekonsulent i BØRNEfonden, hvor hans opgave bliver at profilere BØRNEfonden som sponsor- og udviklingsorganisation.

Jonas Norgaard Mortensen, 33, er ansat som regional direktør for Danmission i Cairo, hvor han skal lede arbejdet med dialog, udvikling og fattigdomsbekæmpelse i Mellemøsten.

Ann Mary Olsen, 57, er ny chef for Dansk Flygtningehjælps Internationale Afdeling og dermed ansvarlig for at sikre nødhjælp, beskyttelse og langsigtede løsninger for flygtninge og fordrevne i flere end 30 lande.

Anne la Cour Vågen, 50, er tiltrådt som chef for Asyl og Samfund – en sammenlægning af Dansk Flygtningehjælps Asylafdeling, Center for Udsatte Flygtninge (CUF) og Frivilligafdelingen.

ANDRE

Morten Broberg, 40, er tiltrådt som professor i international udviklingsret ved Det Juridiske Fakultet på Københavns Universitet.

Anne Marie Dalgaard, 46, er udnævnt til generalsekretær for organisationen Danes Worldwide (tidligere Dansk Samvirke), en forening for udlandsdanskere.

Kristalina Georgieva, 56, vicepræsident i Verdensbanken, er nomineret som bulgarsk EU-kommissær for humanitær bistand, international koordinering og kriseberedskab. Hun afløser Rumiana Jeleva, der trak sit kandidatur efter beskyldninger om sine finansielle interesser.

Lars Graudal, 52, forskningschef på Skov & Landskab ved Københavns Universitet, er valgt som formand for *Teaknet*, en verdensomspændende sammenslutning af forskere, skovdyrkere og forhandlere af teaktræ.

Søren Larsen, 46, divisionsdirektør for Byggeri og Project Management i Grontmij/Carl Bro, bliver administrerende direktør for virksomheden, der bl.a. arbejder med dansk og international udviklingsbistand.

UDENRIGSMINISTERIET

AMBASSADØRER I ROKADE

Forud for det danske EU-formandskab i 2012 gennemfører Udenrigsministeriet i september 2010 en historisk stor ambassadørrokade. Rokaden betyder bl.a., at Danmark får nye ambassadører i seks programsamarbejdslande:

- Bangladesh: **Svend Olling**
- Benin: **Stephan Schönemann**
- Burkina Faso: **Birgitte Markussen** (se portræt ovenfor)
- Kenya: **Geert Aagaard Andersen**
- Nepal: **Morten Jespersen**
- Vietnam: **John Nielsen**

Se alle nye udnævnelser på www.um.dk – søg på "Nye ambassadører".

HUSK AT LÆSE

Ny ambassadør i Burkina Faso

Som ung antropologistuderende var Birgitte Markussen på sit livs første feltarbejde i Vestafrika. Nu er hun på vej tilbage, denne gang som nyudnævnt ambassadør i Burkina Fasos hovedstad Ouagadougou.

Side 27

Den rigeste mand i Burkina Faso

– Det kommer altså til at tage for lang tid det her. Kan du ikke sørge for, at min tekniske direktør kommer herind, så han kan svare på spørgsmålene? spørger Burkina Fasos rigeste mand Oumarou Kanazoé, vel ankommet fra Kina til Ouagadougou med et af sine tre privatfly.

Side 26

DET ER GRATIS AT ABONNERE PÅ ud>ikling

LÆS MERE PÅ WWW.UDVIKLING.DK

Ødelægger indsamling Afrikas image?

Danskerne gav i år 131 millioner kroner til Danmarks Indsamlingen – 59 millioner mere end sidste år. Men hvordan påvirker nødhjælpsorganisationernes indsamlinger danskernes syn på Afrika? Og kan Afrika ryste billederne af sult og konflikt af sig?

Side 4

Ikke kun Røde Halvmåne

Jordskælvet i Pakistan blev en øjeåbner for den muslimske verdens hjælpe- og udviklingsorganisationer. Efter kritik af indsatsen i Pakistan satser de nu på mere professionalisme og skruer samtidig op for volumen.

Læs side 6-7

Alt henvendelse: Rosendahls-Schultz Distribution, Herstedvang 10, DK-2620 Albertslund

UMM
Id-nr. 42328

HVAD ER LANDETS NAVN?

QUIZ

Møntfoden hedder dollar, og indbyggerne spiser en del donuts.

Flaget har vandrette røde og hvide striber og et blåthvidt stjernefelt i øverste venstre hjørne.

Parlamentet består af Senatet og Repræsentanternes Hus. De er placeret på et bakkedrag ved navn Capitol Hill. I landets hovedstad finder man JFK Hospital.

Præsidenten er en karismatisk, sort person, som har givet befolkningen nyt håb om forandring, og som – ikke mindst i kraft af sin personlighed – har genoprettet landets omdømme i udlandet.

Se svaret under billedet eller læs indstik om landet.

Landets navn er Liberia, som i vid udstrækning har – og har haft – USA som institutionelt og kulturelt forbillede. Her foto fra politiskolen Liberia Police Academy i udgangen af hovedstaden Monrovia – den eneste i verden opkaldt efter en amerikansk præsident, nemlig James Monroe, der i årene 1817-25 var USA's præsident; den femte i rækken.

Foto: Stefan Katić/ud>ikling.